Högholmsgränd. 31.

EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 28. dets. 1974

Nr 101 (3989) **16. aastakäik**

Läti noor SvD-s soovitab baltlastel 'VAHETADA POOLT'

Svenska Dagbladet üllatas 21. detsembri numbris baltlasi peaaegu leheküljelise artikliga "Eksiilbaltlased valivad "vale poole", alapealkirjadega "Baltlaste võitlus on suunatud imperalismi – mitte kommunismi vastu. vaenus rõhujate vastu ei näe eksiilbaltlased seda ja neid isoleeritakse selle tõttu Rootsis". Pealkirjad könelevad, mida artikli autor, noor teadlane läti rahvusest Stockholmi Handelshögskolas, tahab ütelda. Ta nimi on Karlis Goppers, nimi, mida kandis m.h. omaaegne läti kindral ja skautide peavanem, kes just kommunistide poolt kõige metsikumal viisil tapeti.

Karlis Goppers lähtub möödunud maidemonstratsioonist sotsiaaldemokraatlikul poolel, kus teadustaja "üle hüppas" teadustamisest Balti gruppide osas, kui need oma lippudega möödusid. "Eksitusest", nagu olevat märgitud. Goppersi arvates on aga tekkinud rootsi avalikkuse ja baltlaste vahele "usaldamatuse lõhe", sest baltlased on end "ideoloogiliselt isoleerinud". Ta seletab seda osalt Rootsi kiire tunnustuse andmisega balti riikide annekteerimisele venelaste poolt, millega põgenikud juba saabumisel muutusid Rootsile häirivaks poliitiliseks momendiks, kuna N. Liidu koloss seisab otse väravate ees.

Goppers leiab aga edasi, et baltlased on isoleerumises suurelt osalt ise süüdi sellega, et nad on kommunismivastase hoiakuga ja see domineerib

Järg lk. 11

Lundi ülikool uurib eesti kirjandust Loodi uurija-koht

LUND (EPL) – Lundi ülikooli kirjandusteaduse instituudi juures on loodud dotsent Herbert Salu tarvis isiklik teenistuskoht, ülesandega uurida eesti kirjandust. See tähendab meie kirjandusteadlase töö jätkumist senisest kindlamal majanduslikul alusel, on aga ühtlasi tunnustuseks niihästi uurija senisele tööle kui ka tema ainele – meie kirjandusele. Kuna isiklikke uurijakohti sellel ainealal pole kuulda olnud isegi kodumaal, välismaadest rääkimata, siis näib see olevat üsna erakordne juhtum. Töökoht asutati retroaktiivselt käesoleva aasta 1. juulist.

Dotsent Herbert Salu.

Herbert Salu on meie kirjanduse uurimisega tegev olnud juba Rootsi tuleku algusest peale. Siinoleku esimestel aastatel avastas ta raamatukogudes mõned haruldased eestikeelsed trükised Rootsi ajast. Ta kirjutas neist rea artikleid ja töi päevavalgele uusi andmeid, ka meie juhuluule küsimustes esitas ta uusi seisukohti. Doktorikraadi eesti kirjanduse alal saavutas ta a. 1964 Turu ülikoolis Soomes väitekirjaga "Eduard Vilde ajaloolised romaanid". Järmisel aastal avaldas ta kogu lühiuurimusi "Tuul üle mere", mille alusel ta samal 1965. aastal nimetati Tampere ülikooli eesti kirjanduse dotsendiks. Rea aastaid andis ta õpetust selles aines Tampere ülikoolis, paralleelselt ka Turu ülikoolis. Tähelepanu pühendas ta eriti pagulaskirjandusele, illustreerides loenduid kitsasfilmidega ja helilõesvõtetega meie kirjanikest. Kokku on H. Salu juures eesti kirjandust õppinud ligi kaks tuhat soome üliõpilast, nende hulgas olid ka mõned eesti noo-

Järg lk. 11

Pudelpostiga usuraamatuid EESTISSE

Raudeesriide taga ilmuv ajaleht "Sovjetskaja Belorussia" (Nõuk. Valgevene) toob kolme numbrit läbiva artikli "Diversantõ et reliigij" (Diversandid usust), mis algab väitega, et "paratamatule hukkumisele määratud imperalistlikud jõud on loonud võimsa pealetungisüsteemi sotsialismile". Et selles süsteemis etendab tähtsat osa usk, kui vahend massidele mõjumiseks antikommunistlikus vaimus. Märgitakse, et "Elmareni linnast Rootsist" toimetatakse Soome lahte pudelpostiga usulist kirjandust jne. Seega peab see pudelpost jõudma okup. Eesti randadesse.

Närvilisusest nõretava artikli autoriks on v. Begun, kes kirjutabki pudelipostiga usulise kirjanduse saatmisest Soome lahe vete kaudu, mis loomulikult määratud okup. Eestisse jõudmiseks. Ei märgita aga lähemalt, millistele faktidele see tugineb. Jatkates ta märgib, et taani turistid Hans Kristjan Neerskof ja Benga Jokobsen sõitnud Brestist välja Minski suunas. Inimtühjadel maanteekohtadel pildunud nad maha tsellofaani pakituna usulist kirjandust.

Nad visanud seda maantee kraavidesse, et neid sealt leiaks kohalik elanik. Võõrastemajas "Jubeleinaja" avastatud seda literatuuri peidetuna väljakäigukohtade torude taha.

Begun kirub New Yorgi vene lehte selles avaldatud usukü-

Järg lk. 11

EESTLANE PÕGENES LAEVALT

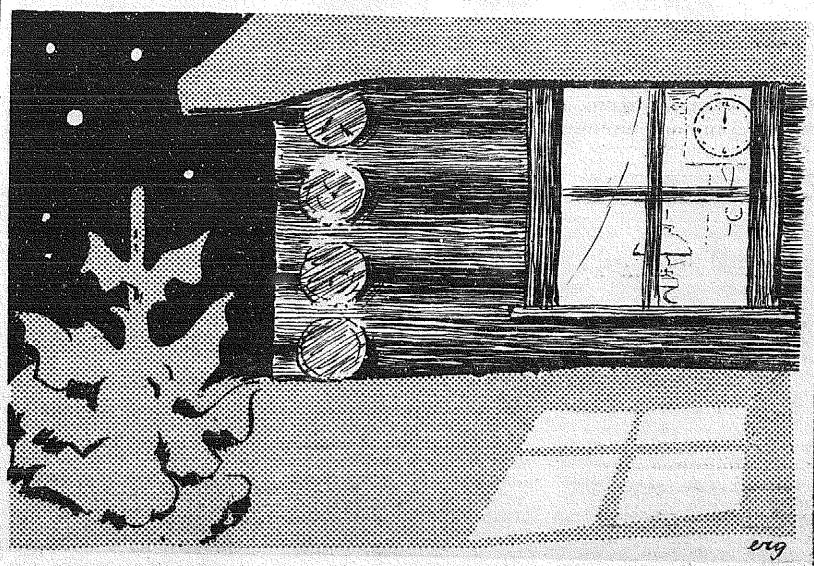
TORONTO (EPL/ME) – Okupeeritud Eestist väljunud vene kalalaevalt "Hans Pöögelmann" põgenes, nagu nüüd selgub, nelja kuu eest laeva Kanadas Saint Johni samadas peatumisel 29-aastane eesti rahvusest meremees ja palus kohalike politseivõimude poolt kaitset ja süüli.

"Hans Pöögelmann", mille kodusadamana on märgitud Tallinn, kalastas Kanada territoriaalvete ees nagu paljud teisedki vene kalalaevastiku laevad, nende hulgas ka laevu, millistel töötab eestlasi.

Kanada immigratsiooniamet võttis eesti meremehe oma hoole alla ja ta elas möödunud kuud isoleerituna "kusagil Quebeckis". Nüüd lõppes ülekuulemine ja karantään ning noormees saabus Torontosse, kus ta tahab õmale rajada uut elu.

Ka varem on vene kalalaevadelt Kanada sadamates ära hüpanud paar eestlast, kellele on samuti võimaldatud asüül Kanadas.

Head uut aastat!

Soovib köikidele eestlastele lähedal ja kaugel

EESTI PÄEVALEHT

EPL Laupäeval, 28. dets. 1974

Uude aastasse

Paari päeva pärast kirjutame aastat 1975. Seljataha jääb sündmusterohke aasta, mis aga ei ole Eestit ja eesti rahvast lähemale viinud vabadusele. Vastupidiselt: toimunud Washingtoni lähenemises Moskvale on küll palju kõneldud juudi vähemuse probleemidest, vaevalt aga nendes rahvustest, kelle territooriaalne kodumaa on liidetud N. Liidu Uuskolonialistliku rezhiimi külge ja kes, nagu Noveli laureaat Solzhenitsõn ässja kinnitas, vajavad vabadust iseoma maal ja pinnal.

Ikestatud rahvastel on mulje, et maailma kaks suurriiki on vaikselt kokku leppinud, et ükstеise olemasolevaid huvisfääre ei puudutata, olgu need loodud siis nii ebaõiglaselt ja nii vägivaldselt kui tahes. Ikka vähem kõneldakse ikestatutest ja seda paradokaalselt hästikõlava parooli all "rahu huvides". Brezhnevil on õnnestunud saavutada suure osa sellest, millega Stalin ega Hrushtshov toime ei tulnud: käima panna N. Liidu kasuks töötava koekeistentsi ja veel selliselt, et läänedemokraatiad, eeskätt USA, ise usuvad, et nemad on leiutanud mingi "uue poliitika" ja isegi ristinud selle "detenteks". Mis ju faktiliselt kõlab teisiti kui leierdatud koeksistents. Sisu on aga sama ja tähendab majanduslikke soodustusi ainsale maailmarahu ähvardavale suurriigile, kes "rahu kaitsmise" sildi all on tohutu kiirusega relvastunud, et tulevikus dikteerida läänele tingimusi.

Ölikriis, mis maailma shokeeris, on küll vormiliselt möödas, kuid selle järeldused annavad end valusalt tunda. Ölikriisiga astus maailm uude epohhi, kus kulmineerunud heaolust tee tasapisi läheb tagasi tagasihoidlikumasse ellu tagasihoidlikumate ressurssidega ja võimalustega. Mis kõige hullem: uue ölikriisi oht on jäänud püsima ja selle ohu kõrvaldamine näib olevat võimatuks muutunud, kuna komunistlikud idariigid on asunud ülimaade kaitsja rolli teadmises, et läänemaailma majanduse segiajamine teenib kommunismi eesmärke. Mida on väärt näit. lääne armeedki ilma õlita?

Jah, inflatsioon teeb oma tööd praegu kogu läänesfääris — ühel pool rohkem, teisel pool vähem, aga keegi ei jää puutumata. Dollar veerab allamäge ja äkki valuutakuhjadel istuvad õlisheigid määravad, milline valuuta tõuseb või langeb. Need sheigid on ülemeelikused koos idablokiga ja arengumaadega muutmas ka UNO-t tarbetuks propagandafoorumiks, kust kaitset on asjata loota kriiside puhul.

Rootsi on selles majanduslikus arengus suutnud end üsnagi hästi vee peal hoida ja seda tänu heale konjunktuurile, mida eksperdid ennustavad halvenevat eeloleval aastal välismõjudest tingitult.

Selles negatiivse kallakuga arengus on ka meil kerkinud nääli, kes soovitavad arengule kaasa ujuda. Jätta maha poliitilised ambitsioonid eesti rahva õiguste ja vabaduse suhtes ning kontsentreerida ennast tälelikult kultuurilisele koeksistentsile läbi raudeesriide ja okupatsioonivõimu tingimustel. Hoiak, mis hästi sobiks ka mitmete eestlaste asukohamaade valitsuste poliitikasse, kes ajavad moesolevat sobimuspoliitikat ja selle raames tihti peavad Moskvast diplomaatilisi kanaleid pidi ettehteiteid, et "tülikatel baltlastel" lastakse "saboteerida rahupoliitikat".

Mõnelt poolt on koguni mõista antud, et poliitilistest eesmärkidest loobumine ja asukohamaade poliitikale järgimine võiks anda võimalusi riigi toetuseks baltlaste kultuuritegevusele. Toetuseks, mida niisugustel tingimustel vähemalt eestlased on keeldunud. Et loobumise kasuks on mõned hääled kerkinud, viitab vaid rahutustekitavale tõsiasjale, et kodumaa okupatsioonivõim on oma propagandas saavutanud teatud "sillapäid", kuigi esialgul veel tagasihoidlikke.

Igal juhul on põhjust kinni naelutada, et ükski rahvas ei ole vabanenud kunagi mingi abstraktse kultuurilise koeksistentsi kaudu, eriti kui see käib kanaleid kaudu, mida valitseb vastava rahva ikestaja.

Balti rahvaste poliitiline võitlus on olnud muidugi "vanamoodne" kui seda võrreldа nende julmustega ja desperatsete sammudega, mida paljud teised moesolevad n.n. vabadusvõitlejad tarvitavad ja mis, nagu asjade areng on näidanud, siiski positiivseid resultaate on annud, vaatamata kogu maailma õiglasele pahameelele. Araabia lennukikaaperdajad ja uisapäisa pommite heitjad on sel viisil jõudnud respekteeritud UNO vaatleja positsioonini.

Eestlased ei tarvitse siiski pead longu lasta oma läänelise demokraatia põhimõtetele tugineva võitluse tulemustest. See võitlus on hoidnud kolm aastakümmet aktuaalsena Balti riikide ja balti rahvaste vabaduse küsimuse. On vist küll maailmarekordiks, et nende riikide diplomaatilised esindused on suutnud nii kaua püsima jääda ja seejuures ka tunnustust omada. Viimase aasta jooksul on vabaduse ideedele ja ka Balti rahvastele palju tuge annud maailma avalikkuses Nobeli laureaat Solzhenitsõn, kes seda on saanud teha ülima avaliku huvi tsentrumist.

Siin Rootsis oli möödunud aasta positiivseimaks sündmuseks Invandrarutredningi aruande avaldamine, kuna see sisaldab põhilist ümbermõtlemist vähemuste ja vähemuskultuuride küsimuses. Kuigi ettepanekud tulevad eestlaste osas kolm aastakümmet hiliнemult, annavad need juhul, kui valitsus otsustab neile järgida ja neid teostada, ka eestlaste kultuurilisele ja ühiskondlikule tegevusele uut hoogu juurde.

Raamat 1974-nda aasta kohta on läbi loetud. Avame uue, 1975-nda aasta raamatu, teadmata, mis selle lehekülgedel seisab ja juhtub. Aga loota tohib ja lootma peame. Selles mõttes soovime Eestile, tema rahvale, eestlastele ja eesti organisatsioonidele läänemaailmas, eriti aga Eesti Päevalehe kaastöölisja lugejaskonnale HEAD UUT AASTAT!

KLA

VÄLISKOMMENTAAR

Atlandiliidu kavad

Detsembri nädalal Brüsselis toimunud Atlandiliidu järjekordse nõupidamise lõpul avaldatud kommünikees kinnitatakse, et liidu viisteistkümmend liikmesriiki peavad oma tähtsaimaks ülesandeks võimalikult kiiresti üle saada energiakriisist tingitud majandusliikest raskustest ja nende tagasimõjust riigikaitse kuludele. Teiseks on otsustatud, et kälmasoleva Euroopa julgeoleku- ja koostöökonverentsi lõpetamisega kõrgeimal tasemel Helsingis võidakse leppida ainult siis, kui konverentsi istungjärk Genfis on andnud täielikke tagajärgi, eeskätt N. Liidu suuremate järeleandmistega paremate inimlike kontaktide kindlustamiseks Ida ja Lääne vahel. Mis puutub Viinis toimuvat konverentsi relvastatud jõudude vähendamiseks Kesk-Euroopas, siis soovitakse tema jatkamist ajani, mil N. Liit ja muud idariigid nõustuvad tasakaalustatud jõuvahekorra kehtestamisega NATO ja Varssavipakti vahel.

Kommünikees märgitakse edasi, et Atlandiliidu liikmesriigid peavad oma relvastatud jõudusid pidama valmis kogu aeg kuni tõelise pingelanguse saabumiseni. Olulise tähtsusega seejuures on, et rahu ja julgeolek Berliinis oleneb sellest, et idasaksa DDR ei sega liiklemist ja ühendusi Lääne-Berliini eiühes ega teises suunas. Peale selle nenditakse ametlikus kommünikees, et olukord Lähis-Idas võib nüüd ohustada maailmarahu ja seega ka Atlandiliidu liikmesriikide julgeolekut. Märgitakse, et Nõukogude sõjalaevastiku jatkuv suurenemine Vahemerei on üha rohkem rahutust tekitav. Vaadeldes seejärel Kreeka ja Türgi vahekorda nenditakse, et nõupidamisel Brüsselis on mõlemad on vastastikku olnud mõõdukad. Sellest järeldatakse, et Küprose kriisi lahendamine peaks olema võimalik juba lähemal ajal.

Nagu eelöuldust nähtub, esineb Atlandiliit jatkuvasti tegev sõjalispoliitilise riikiderühmitusena, et arendada läbirääkimise kommunistiiku blokiga, kusjuures eesmärgiks on võimalikult ulatuslik pingelangetamine. Kui liikmesriigid selles mõttes on solidaarsed, siis teisest küljest on koostöö puhtsõjalises osas mõnevõrra puudulikum, nimelt Atlandiliidu ühise kaitseorganisatsiooni NATO raamides. Teatavasti tõmbus Prantsusmaa sealt president de Gaulle'i ajal tagasi, kuid säilitas üha suure väekoondise Lääne-Saksamaal bilateraalse lepingu põhjal. Tänavu ütles Kreeka teisena lahti koostöost NATO-ga, lähtudes lahkhelidest seoses Küprose konfliktiga. Peaministri Karamanlise teadaande kohaselt ei tähenda see siiski ka ameerika seitsme sõjaväelise baasi likvideerimist Kreekas. Nad jäävad kohale edasi tingimusel, et Kreeka valitsusel on kontroll nende üle. Lõpuks on tänavu tekkinud raskusi ka NATO liikmesriigi Portugali. Kuigi ta ise tahab täita oma kohustusi ka uue koondusvalitsuse juhtimisel, on NATO pidanud vajalikuks edaspidi vältida oma salajaste informatsioonide andmist Portugalile, Kuna tema koondusvalitsuses on ka kommunistid esindatud.

Nõnda tekkis olukord, et kui Brüsselis oli arutamisel NATO otseste probleemide sari, siis võtsid sellest osa ainult kaheteistkümne liikmesriigi esindajad. Nende üksmeelse otsuse kohaselt peavad NATO-maad tuleva aasta jooksul kõvasti tugevdama oma sõjaväelist löögijõudu, eriti soomus- ja lennuväe osas. Põhjuseks on Varssavipakti sõjajõudude jatkuv suurendamine aastast-aastasse, kusjuures eriti silmapaistev on N. Liidu sõjaväelise eelarve pidev tõus 3 kuni 5 protsendi võrra aastas. Seda silmas pidades manitses USA kaitseminister Schlesinger tungivalt oma liitlasi Euroopas, et nad ei loodaks liiga suurel määral Uhendriikide panusele ja ei jätaks tähele panemata Nõukogude järjest suurenevat löögijõudu.

Brüsselis võetud otsuse kohaselt käib NATO maa-, õhu- ja merevägede suurendamisega kaasas ka nende suurejooneline kvalitatiivne parandamine vastavalt pikemaajalisele kavale kuni 1978. aastani. Moderniseerimine näeb ette tähtsamate relvaliikide varustamist ülimoodsate abinõudega elektrooniliseks sõjapidamiseks. Kui kõrgeks NATO kümne liikmesriigi kaitsekulud Euroopas seejuures tõusevad, seda ei avaldatud. Kahtlemata kasvavad nad aga suuremaks kui tänavuse aasta 44 miljardit dollarit, a. o. üle 189 miljardi rootsi krooni. NATO kuludekoorum on raske, aga rahu kindlustamine Euroopas ei jäta valikut.

A. K.

Naiivsus

Kuhu poliitiline naiivsus noori mõtlejaid võib viia, näitab Svenska Dagbladetis ilmunud Karlis Goppersi artikkel, milles ta soovitab baltlastel poolt vaheteda ja võita siinse avaliku arvamise soosingut sellega, et astuksime nende liitlasiks kõigis nende võitlustes, kus kommunistid imperialismi vastu võitlevad ja seda lootuses, et siis võibolla ka meile mõned soosingu raasukesed langevad.

Muidugi on iseasi, kas need terakesed suudaksid Eestit, Lätit ja Leedut ikestusest vabastada, kuid autor leiab, et baltlastel paguluses lihtsalt on kergum elada ja pääskesid teenimatust "antikommunisti" epiteedist, mida avalikkus baltlastele kollektiivselt tahab peale suruda, märkamata, et on ka erandeid Goppersi tüübist, kes balti masstapmised, küüditamised jne. panevad imperialismi arvele ja vabastavad ideoloogia vastutusest (kuidas jääb aga venelaste endi üle 20 miljoni ohvriga?).

Küsimus on muidugi, kas Goppers loogiliselt oleks valmis (ja seda ka kommunismisõbralik avalik arvamine) unustama ka natsistliku ideoloogia ohvrid ning seletama, et ka seal kõiges oli süüdi vaid imperialism, nii et ideoloogia muutuks pärast kõike sündinut taas salongikõlbliks kuks samuti kui on toimunud kommunismiga. Ometi on Goppers mures, et baltlasile asetatakse "natsisümpatisööri" ebameeldiv vari, näidates selgesti, et ta siin ei taha analoogiliselt mõtelda. Ta on valmis mõtlema ainult moevoolu pidi ujudes. Tal tuleks selgitada, kas kommunistid on valmis teda oma embusse võtma tema tingimustel või nead ta oma kodumaa ja rahva huvi ohverdama? Artikli avaldamisega on ta asunud nende huvide vastu töötamisega, kuna ta diskrediteerib oma rahvuskaaslasi avalikult selle maa avalikkuses.

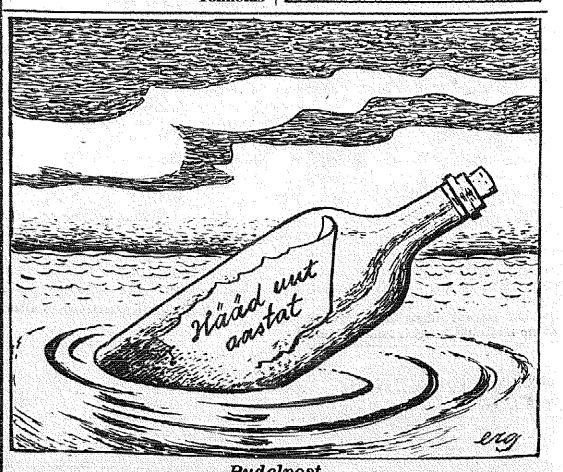
TÄIENDUS E. REININGI ARVUSTUSELE.

Meie kolmapäevases, 18. detsembri lehenumbris ilmunud artiklis "Uusloomingut Eesti Majas" on autori Eduard Reiningi käsikirjast eksikombel jäänud välja lõpuosa sellest ta kirjutusest, mis käsitleb Karin Saarseni poliitilist protestiluulet. Esimene lõik algab siin lausega: "Esinejate ettekanded avas karin Saarsen, pöörates avalikkuse poole jne" ning lõpeb lausega: "Samuti kui päevakorral oli sõjasüüdlaste protsess."

Trükkimata on jäänud järgnev passus käsikirjas: "Kaks luuletust "Mis siis" olid aga veriväärsed, taustaks päevakajalised lennukite kaaperdamised ja terroriaktsioonid. Autor tõstab siin esile elulise küsimuse: mis siis, kui ka nõukogude ikke all vaevlevad rahvad kasutaksid sama relva? Ta asetab oma küsimuse põletava irooniaga ja loogilise selgusega, Karin Saarseni amatsooni-luulet kannab tundeehtne protest rõhutud rahvaste inimõiguste kaitseks, nõue, et nõukogude ikke all vaevlevatel vanadel kultuurirahvastel oleks sama õigus vabadusele ja iseseisvusele nagu pärisrahvastel Aafrikas ja Aasias."

Toimetus

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Arvi Moor
Toimetus ja talitus: EESTI MAJAS Stockholmis: Wallingatan 32, 1 tr. Postiaadress: Box 667 101 29 Stockholm 1 Telefon 21 84 46
Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120, 631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0, Eesti Päevaleht Förlags AB, Stockholm
Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 187:—
Termin (4 kuud) ... kr. 68:—
Kuu ..... kr. 18:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1974

Pudelpost

Karin Saarsen:

Meie igapäevast leiba . . .

Ma seisan iseteenindamisekaupluse leivariiuli ees ja mõtlen, "Ema soovis heledat rootsi "Kavringi" leiba, poeg tahab ainult röstitud saia, ise tahaks üle hulga aja ka eesti peenleiba maitsta. Valin ja laon erileibade ja saiade pakendid kandekorvi. Valin ja mõtlen ostudele automaatselt, olen isegi pahane, et jällegi pole seda heledat "Kavringisorti" meie eeslinna poes, peab linna sõites allmaaraudtee pagari käest tooma. Jälle tassimist just nüüd kui jõulu eel niikuinii on palju pakke koju tirida.

Õhtul istume televisiooni ees. Päevauudiste saates vilksatavad mööda naturalistlikud värvivõtted nälgivatest, paisunud kõhtudega tumedanahalistest lastest, kärbsed silmades ja ninasöörmeis kuskil Etioopia kauges provintsis, räägitakse ka Rootsi Riigipäeva otsusest mitte saata ülejäägi nisu alaarenenud nälgivatele maadele. Mina aga valin eri leivasorte endastmõistetava hoolikusega, et kõik perekonna-liikmed oleksid rahul ja rõõmsad. Aga ma ei ole kunagi hooletu leiva suhtes. Kui koolis vaheajal koridoris korrapidajana jalutan, häirib mind väga pooleldi näsitud maha visatud võileib. Veel hullem on söögisaalis valves olla ja näha kuidas hambajäljega võileivakuhjad koos veidi näkitud toiduportsjonitega solgitünnidesse visatakse. Eriti kui juhtub olema kala ja spinati päev . . . "Koolitoit on ilge!" ütlevad Lars, Lena, Bengt, Anne-Marie ja tuhanded teised koolijütsid. Aga nad kuulavad kõik suurima põnevusega kui nende Eestist pärit "Frööken" ("Eesti, teate, vana Rootsi asumaa, asub otse üle Läänemere.") jutustab sõjaajast, kus nädalanormiks oli üks vintske rukkileivapäts, millesse iga perekonnaliige oma 7-päevased kahesõrmepaksused viilud sisse lõikas. "Aga tavaliselt oli juba kesknädalal kogu leib söödud. See oli 1945-nda aasta kevadtalvel Põhja-Saksamaal. Elasime põgenikele rekvireeritud suvekuurordi hotellides ametliku pajuki peal ja käisime sõjaväe laatsarettides tööl. Olime õnnelikud kui haavatute toiduhoidunormist mõni viil valget saia tomatipunase veniva marmelaadiga üle jäi ning ülemõde selle meile hõlma all koju kaasa andis. Mu ema keetis kell kuus hommikul salaja voodi all elektriplaadil karuteid. Sõime neid enne tööle minekut soolaga — kui jumalik see oli."

"Kui põnevalt Frööken jutustab. Räägi veel, see on nii nagu "Family Ashtoni" elulugu sõjaajal, mida me televisioonis nägime või nagu "Õlsed pommitajad". Frööken, räägi veel!"

Ja nii ma siis räägin saksa keele omadussõnade käänamise või tugevate verbide tuupimise asemel. Vahel, kui koolipäev on olnud pikk ja hall ning õpilastel mõni raske kiritöö seljataga. "Üks minu lapsepõlve õnnelikemaid hetki oli enne jõulupühi aastal 1944. Isa oli meile rindelt saatnud oma rahuaegsed ratsasaapad leiva vastu vahetamiseks. Leidus põgenike-laagri köögis nobe poola poiss, kes need saapad jumalteab kus ja millise riskiga leiva ja saia vastu vahetas. Ei saa kunagi unustada silmapiiku, mil ta meie kasinalt valgustatud toakeses vana kulund kohvri lahti tegi ja kolm valget saiapätsi ning kaks suurt rukkileiba lauale asetas. "Aga peitke need Jumala pärast hästi ära. Muidu oleme kadunud hinged kõik!" Meie põgenike gruppi inspekteeris nimelt järjest "viisakate külaskäikudega" toast tuppa parteimees Heinrich Wendelborn, kes ka hommikuse kartulikeetmise jälile sattus ja selle lisatoitlustamise viisi meile range käsuga ära keelas. "Terve saksa rahvas kannatab kangelaslikult totaalse sõja huvides — nii võite teiegi oma võõrihma veidi koomale tõmmata!" Vaikides sõime salaja oma mustal turul saabaste vastu vahetatud saia, mis maitses muinasjutulise herge koogina, kuigi oli kaunis lõtv ja vesine, aga siiski valge sai . . .

Mõtlen endamisi sageli ka Diipilaagrite tinaraskele erekollasele Ameerika maisijahust leivapätsile, mis rikkus meie kõhud, aga päästis näljatundest kapitulatsioonile järgneval üldise toidunappuse pikal ja hallil talvel Taani piiri ääres, kus sakslased meid UNRRA-toitlustamise pärast sõimasid "Verfluchte Ausländer'iteks", kes nende eest paremad palad ja leivad ära söid . . . Mõtlen endamisi tihti ka sellele, mis imeline vägi see küll on, kes kogu minu perekonna sõjaastate vintsutustele ja nälgimisele vaatamata kunagi leivast päris ilma pole jätnud? Ja mulle meenub järsku clamus kaugest lapsepõlvest meie ülikoolilinna kaunis eeslinnas Tammeväljal.

Meile oli sügistalvel majja võetud noor ja lõbus "saksa keele preili", kes meile uue võõrkeele selgeks pidi õpetama. Ta luges meiega "Meieisapalvet" ja "Söögi-eest-tänu-ütlemise" salmi, ta laulis meiega "Püha öö" ja "Ma tulen taevast ülevalt" saksa keeles. Ta õpetas meid ilusasti "knicksu" tegema ja ka seda, et kui leivatüki maha pillad, siis tuleb seda üles tõstes alati suudelda. "Leib on Jumala poolt inimestele saadetud kuld", ütles meile preili, kelle eesnimi oli Veera.

See saksapärane leiva suudlemise komme paistis meile õega veidi kentsakas olevat. Kas ei olnud siis küllalt, kui me leivatüki servietiga ilusasti ära pühkisime. Püüdsime seda andekspaluvat suudlust ikka nii märkamatult, salamisi ära toimetada, aga mitte tegemata jätta, sest Taevaisa ees oli meil väga suur aukartus. Juba tema ilusate kohevate tiibadega inglite pärast, kes tema trooni ümber seisid, nagu me neid oma "klantspiltidel" nägime. Ja Taevaisa — tema nägi ju läbi "üdist ja kondist", nagu preili Veera meile õpetas.

Kord ennejõulusel hästi lumisel päeval saadeti mind õega Riia maanteel asuvasse poodi leiba tooma. Mulle meenub, et just ainult värsket musta leiba. Tagasiteel istus väike õde kelgule pruunis paberikotis leib ilusasti seljataga toeks. Lidusin kiiresti kelku tõmmates kodu poole. Preilit meil seekord visat kaasas ei olnud. Elva tänavasse pööra tes tegi meie kelk liiga järsu nõksatuse ja ilus suur leivapäts paiskus kotist välja kraavipervele lumme. Samas pidas paar poisikest ägedat lumesõda — lumepallide eest põgenedes, olingi kelgu liiga ägedasti kodutänavasse pööranud. Võtsin kohe leiva lumest, tegin pätsi kindaga ilusasti puhtaks — siis meenus ka preili Veera õpetus suudlemisest. Vaatasin vargsi poiste poole, et kas nemad ei hakka pilkama, ja andsin siis leivale, mis tundus veel mõnusalt leigena, tugevasti suud. Samas tabas mind põngerjate läbilõikav hurjutav naer. Mul hakks häbi ja paha jõngiaste ees. Nutt kurgus hakkasin rahutuks muutunud õekest ja päästetud leivapätsi kelguga enda järel vedades kiiresti edasti sammuma.

Sääl aga pani keegi mulle käe õlale. Minu ees seisis kepi najale toetudes vana veidi küürus pika pulstunud habemega mehike, mustas läki-läkis ja lühikeses lambanahkses kasukas. Ta oli nagu toimetustest väsinud jõuluvana argipäeva riides. "Ära pane neid ulakaid poisse tähele. Oled hea laps. Andku Taevaisa nii, et sinul ja su omastel kunagi elus ei saa leivapuudust majas olema!" — Ja tõesti, ükskõik kus ilmakaares "mu maja" ka pole olnud, ka kõige kibedamal sõjaajal, ka nüüd, mil viiesaja miljoni nälgiva lapse lootusetu olukorra parandamiseks peetakse suuri ent lootusetuid konverentse, ei ole mina ja mu lähemad omaksed kunagi leiva puudust tunda saanud . . . Ja leivasuudlust ma ei häbene iial enam.

Karin Saarsen

Sellist häält kuuleb üle kogu Rootsi 1. jaan. mil jõustub ohutusvööde seadus

Alates 1. jaanuarist 1975 on seadusega kohustuslik kasutada ohutusvööd söiduautode, veoautode ja bussi de esiistmeil — kui vöö on monteeritud.

Vöö peab olema olemas söiduautode esiistmeil alates 1969-aasta modellidest.

Ohutusvööde kasutamise kohustus hõlmab kõiki, kes on saanud 15 aastaseks ja on 150 cm pikad. Seadus hõlmab kõiki ohutusvööde tüüpe.

Kõike mida vajad teada ohutusvöö-seadusest

võid lugeda broshüürist "Bilbältet på", mida saad tasuta mh. Pressbyrâst, politseist, Svensk Bilprovningust, mootoriorganisatsioonidest, liikluskoolidest ja bensiinijaamadest.

TRAFIKSÄKERHETSVERKET

Külastage
BEESTI MAJA
WALLING. 34-I

UUED HINNAEESKIRJAD

HINNASTOPP MIS PUUDUTAB MAJAPIDAMISKAPITAALKAUPU

Teatud majapidamiskapitaalkaupade suhtes on kehtestatud hinnastopp. See kehtib alates reedest, 21. detsembrist 1974 ja näeb ette kõiki produktsiooni ja kaubanduse lülisid. Stopphind on see hind, mida vastav müüja kohaldas 12. detsembril 1974. Uus hinnastopp hõlmab järgnevaid kaupu:

Majapidamise otstarbeks ettenähtud külmatus-, sügavkülmutus- ja külmakappe, sügavkülmutusbokse, nõudepesu-, pesu- ja kuivatusmasinaid. Kattega pliidiventiilaatoreid.

MUUDETUD HINNAREGULATSIOON TEATUD EHITUSMATERJALIDELT

Ehitusmaterjalide hinnaregulatsiooni muudetakse teatud kaupade pealt alates 21. dets. 1974. Hinnastopi alla käivad endiselt tsement, kergebetoon, kipsiplaadid, mineraalvill, tsellplast ja elektripliidid. Muude ehitusmaterjalide osas lakkab hinnastopp. Samal ajal on tehtud nimetatud tarvete müüjatele kohustuseks teatada SPK-le ette igat plaanitsetud hinnatõusu ja selle põhjuseid. Hindade tõstmine nimetatud juhtudel ei tohi ilma SPK heakskiiduta aset leida varem kui kuu aega pärast seda kui taotlus on SPK kätte saabunud.

HINNAREGULATSIOONI KAOTAMINE TEATUD PUITKAUPADE PEALT

Hinnaregulatsioon kõikide puitkaupade, väljaarvatud puitmass, pealt kaotatakse alates 21. dets. 1974. Puitmassi osas on alles nõue teatada SPK-le igat plaanitsetud hinnatõstmist.

MUUDETUD HINNAREGULATSIOON JAHU JA LEIVA OSAS

Jahu ja leiva hinnastopp kaotatakse alates 21. dets. 1974. Nende kaupade müüjatele on samal ajal tehtud kohstuslikuks teatada SPK-le ette planeeritud hinnatõstmisi ja nende põhjuseid. Hindade tõstmine ei tohi neil puhkudel toimuda ilma SPK heakskiiduta varem kui üks kuu pärast taotluse saabumist SPK-le. Umbes 30 riigi suuremat pagaritööstust on andnud lubaduse, et — kui SPK midagi muud ei kehtesta — kuue kuu kestel säilitatakse muutumatu hind kolme kõige tavalisema leivasordi suhtes. Hinnalubadus hõlmab tavalist limpat, seibideks lõigatud formfranskat ja kavringut või mõnda muud vastava pagaritööstuse juures toodetavat jämedamast jahust tehtud leivasorti.

MUUDETUD STOPPHINNAD MEIEREIKAUPADELT JA LIHAKAUPADELT

Vastavalt otsusele, mis näeb ette suurendatud kompensatsiooni põllumajandusele, on SPK alates 1. jaanuarist 1975 kõrgendanud praegu kehtivaid stopphindu piimalt 6 ööri/liiter, lahjalt koorelt 16 ööri/liiter, paksult koorelt 29 ööri/liiter ja juustult läbilõikes 30 ööri/kg. Sealiha stopphindu on tõstetud läbilõikes 15 ööri/kg (kaasaarvatud singi stopphinna alandamine 10 ööri/kg) ja loomaliha hindu on tõstetud läbilõikes 60 ööri/kg. Vastavaid kõrgendusi on tehtud kõikide stopphindade pealt, mis kehtivad karnikaupade suhtes.

Teated üksikasjalistema andmetega muudetud stopphindade asjas on väljastatud mh. branshiorganisatsioonidele ja suuremate ettevõtetele ja need on saadaval läänivalitsuste hinnakontorites väljaspool Stockholmi ja SPK-s (kolmas büroo).

TEATUD JA EESKIRJAD seoses üldise hinnaregulatsiooni läbiviimise kohta avaldatakse seerias Prisregler. Praegu aktuaalsed numbrid ilmuvad lähemal ajal ja need on saadaval SPK-s või läänivalitsuste hinnakontoritest väljaspool Stockholmi, ilma tasuta. Nämndeni aadress on: Box 1611, 111 86 Stockholm, tel. 08/14 20 80. Kuningliku Majesteedi otsus, kehtiv nelja eelpool äratoodud lõigu kohta, on olemas SFS-is 1974:839.

statens pris- och kartellnämnd SPK

• Refleksioone

RAADIOSAATED ITTA, mis venelastele on kaua olnud pinnuks silmis, lähevad nüüd koordineerimisele, nagu selgub Washingtonis valitsusvõimu poolt moodustatud Rahvusvaheliste Raadiote Nõukogu esimehe dr. Abshire seletusist. Selgub ühtlasi, et valitsusvõim haarab nüüd avalikult ja kindlamalt oma mõjusfääri nii Radio Free Europe ja Radio Liberty, millised senini funktsioneerisid nn. "eraasutustena" ja selliseina nautisid teatud toimetamisvabadusi, mis ulatusid kaugemale kui välisministeeriumi ametlikul ringhäälingul Voice of America.

Edaspidi näib tegemist olevat kolme ametliku raadioga, millistel on eri ülesanded ja millised saavad direktiive USA välisministeeriumist. "Saated peavad vastama USA välispoliitika eesmärkidele", üteldakse dr. Abshire seletuses. Sellest võib järeldada, et nii kaua kui "kevad" valitseb Moskva-Washingtoni suhetes, hoiavad kõik kongressi toetusel töötavad raadiod neutraalset ja informatiivset tooni, mis aga siiski näib kujunevat teatud järeleandmiseks idariikide kampaaniale nende raadiosaadete sulgemiseks.

Neid ei suleta, need saavad "suukorvi". Sellegipoolest on tervitatav konstateerida, et USA valitsus peab ka edaspidi vajalikuks informeerida läänelisest vaatevinklist ida rahvaid, kes oma massmeediumeist sellist informatsiooni ei saa.

PEAMINISTER OLOF PALME külaskäigul Portugali, oli ta külaliseks välisminister Mario Soaresele ja tema sotsiaalerakonnale. rootsi külalise saabumisel selgus, et ootamas oli kaks tervitajaskonda — üks, suurem, kes leidisid, et Olof Palme pidanuks neid külastama, kuna nad on tegelikult sotsiaaldemokraadid ja teine, vähem, kes kuulusid ametlikkus vastuvõtjasparteisse ja olid väljas rusikat kujutavate embleemidega. Tekkis seega otsekohe küsimus, kas rootsi sotsiaaldemokraatide juht on külla läinud õigele vennaserakonnale, sest sotsiaaldemokraatias rusikasümboleid ei tarvitata. Kuid siiski võis arvata, et Rootsi sotsiaaldemokraatial on Portugali värske demokraatia uutest parteimoodustistest informatsiooni.

Nüüd aga teatavad telegraafiagentuurid Lissabonist, et välisminister Soares on ühes kõnes avalikult seletanud, et tema erakond "on inspireeritud marksismist" ja taunib "sotsiaaldemokraatlike teooriaid". Nüüd on siis teada, kes võttis vastu Rootsi peaministri. Portugali demokraatia müstikasse kuulub aga ka see, et Soarese-erakonna kõrval on seal olemas veel elametlik kommunistlik partei, nii et küsimus võib olla siiski Pekingi- ja Moskva orientatsioonides. Igal juhul ei taha Soares käia seda teed, mida käib rootsi sotsiaaldemokraatia. Ja see on murettekitav informatsioon, sest ilmselt ei seisa Soares demokraatia liinil läänelises mõistes.

KJ

EDU üldkoosolekult

EDU Rootsi osakonna üldkoosolek peeti kongressi ülesannetes Stockholmi Eesti Majas, kus esimees Aksel Mark andis lühikese tegevusülevaate kogu EDU viimase kolme aasta tööst.

1972. a. toimus suurema üritusena kongress Torontos Eesti Päevade raamides. See aitas elustada Kanada osakonna tegevust ja kajastus liikmete arvu suurenemises. 1973. a. toimus Stockholmis EDU juubeli- kokkutulek, millisel puhul anti välja trükitud publikatsioon EDU ajaloo ja ideoloogia kohta. Tänavuse tegevuse kõrgpunktid Rootsi osakonna tegevuses on olnud Centerpartei juhi Th. Fälldini esinemine ja suvipäevade traditsiooni jätkav kokkutulek Kvistabergis.

Rootsi osakonnas on liikmete arv suurenenud. Kolmel viimasel aastal on erakonnast lahkunud surma läbi 8 liiget ja omal soovil 4 liiget. Juurde on tulnud 23 liiget. Kassa aruande esitas laekur Aino Käsper ja sellest nähtus, et erakond on majanduslikult heal järjel. Revisjoni rahuloleva arvamuse kassapidaja hoolsusele esitas Eduard Keeleste.

Üksmeelselt otsustati Eesti Komiteega liitumine. Rootsi osakonna juhatus moodustati otse peakoosolekul järgmiselt: esimees Aksel Mark, esimehe asetäitja Enno Penno, abiesimehed Ivan Randmets ja Kaarel Vahtras (uus), sekretärid Indrek Martinson ja Helga Truus, laekurid Aino Käsper ja Mart Ojala. Revisjoni komisjon valiti tagasi koosseisus: Rudolf Kilvar, Hans Nõmmik, Voldemar Kaasik ja Eduard Keeleste. EDU esindajana ERN juhatusse valiti tagasiastunud Juhan Raua asemele Ervin J. Nõmmera ja aset. Mart Ojala. Edaspidise tegevuse kaalumiseks otsustati pidada erisümpoosium.

Koosolekul esines esimees A. Mark ettekandega "Uusi ja aktuaalseid poliitilisi mõisteid", kus köneall olid pikemalt miljöö küsimused poliitikute uute töölesannetena, edasi detsentralisatsioonist tulenevad lähisdemokraatia, võrdsuse ja miinimumpalga mõisted. Uutena Rootsi poliitikas on kaminoriteetide seadusandlus ning arvatavasti ka välispoliitika ja kaitseküsimuste tulipunkti kerkimine juba järmiste valimiste eeles. Et ka nn nisusõda ei jäta Rootsis puudutamata näitab, et uus põllutööminister on juba esitanud põllumajandusliku tootmisplaani tõstmise seniselt 80% ülespoole isevarustamise voltüümist.

Arutluse all on EDU järgmise kongressi korraldamine 1976. a. Baltimores II Ülemaailmsete Eesti Päevade ajal.

Vene laev toodi kaitsepiirkonnast rootsi sadamasse

Vene kaubalaev Volga-Balt, milline Gävle sadamast lahkus ja võtis kursi Tallinnale, leiti juhuslikult Nynäshamnist väljunud rootsi tollirisleja poolt ankrus keset sõjalist keelupiirkonda Söderarmi tuletorni piirkonnas, miiline on selgelt merekaartidele märgitud. Rootslased sundisid vene kaptenit ankrut hiivama ja toimetasid laeva Kapellskäri sadamasse, kus algasid venelaste ülekuulamised.

Vene kapten ütles, et ta on tulnud "tormivarju", kuid enne sõjalisse piirkonda jõudmist oli ta halvima ilmaga ületanud Ahvenamaa mere, ka ei annud vene laev keelupiirkonnas ankrusse asudes obligatoorset raadioteadet selle kohta rootslastele, nagu näeb ette merekord.

Rootsi rannavalvevõimud nimetavad selle tõttu juhtumit "jämedaks rahvusvaheliste määruste rikkumiseks". Rootslased on varem oma territoriaalvetest ja keeluplirkondadest sundinud vööraid laevu lahkuma, mispärast oli erakordne, et vene laev sunniti sadamasse lähemaks uurimiseks.

Alles mõni nädal tagasi tabas rannavalve samas piirkonnas ühe tshehhi jahi, mis teel Helsingist Gdynïasse oli "kõrvale sattunud" Söderarmi kaitsepiirkonda.

Vaidluskoosoleku sissejuhatajateks oli laudkond, kuhu kuulusid (vasakult) Bertil Häggman, Gustaf Silverstolpe ja Christopher Jolin (EPL-foto Tarmo Sepp)

Vaidlusõhtu raadio ja TV ühekülgsuse ümber

Nya Tisdagsklubben ning ajakiri Argument korraldasid Stockholmis möödunud kolmapäeval vaidluskoosoleku, mis käsitas Sveriges Radio programmide vasakule väändumist. Kohale ilmus ligi 200 osavõtjat ja diskussioonikoosoleku kõnelejateks olid Christopher Jolin, kes tähelepanu äratanud oma raamatutega "Vänstervridningen — ett hot mot demokratin" ning alles ilmunud raamatuga "Sverige nästa", Bertil Häggman kes esimees Konfliktide Analüüsimise Sihtasutuses ning Gustaf Silverstolpe, kes umbes kuu aega tagasi vasakule väändumist Sveriges Radio tegevuses kritiseeris TV-programmis "Studio K."

Vaidluskoosolekul võeti ka vastu resolutsioon ja aktsiooni kava kuidas vasakväändumist uudismeediumides tõrjuda. Sõnavõtud olid elavad ning toodi mitmeid näiteid Sveriges Radio ja ajakirjanduse "vasakmaffia" sihikindlast tegevusest.

Sõnavõttudes tutvustasid kolm peakõnelejat kogemusi kokkupuuteis Sveriges Radio kaastöölistega. Paljastati ka "vasakmaffia" sihte ja üleseh itust mitmeis uudismeediumeis. Sveriges Radio on täna täiesti vasakpoolsete küüsis, ütles Bertil Häggman, ning mainis Sveriges Radio erilist vastutust eetrimeediumina monopoliseisundis. Kõneleja nimetas, et üle terve maailma trügivad vasakpoolsed igasugustele mõjuandvaile kohtadele, eriti ajakirjandusse ja raadio ning TV töösektorisse, kus on võimalik efektiivset propagandat teha. Sveriges Radio mitmete osakondade juhatustes on kõikjal tuntud vasakpoliitika propageerijad. Nõnda on "vasakmaffial" võimalik juhtida programmide sisu ja koosseisu.

Bertil Häggman ning Christopher Jolin krilpsutasid alla, et kaugeltki kõik Sveriges Radio ametnikud ei ole vasakpoolsed, kuid tähelepanuäratavaks peeti, et kõik juhtivad ja mõjuandvamad kohad Sveriges Radio administratsioonis on tuntud vasakpoolsete käes.

Vasakuleväändumise põhjuseks uudismeediumides on peamiselt kodanike passiivsus. Kui inimesed kritiseeriksid olukorda, ning ajalehtedesse kui ka Sveriges Radiosse saadaksid kaebekirju ja massivset kriitikat programmide ja teemade valiku kohta, siis mõjutaks see vähemalt natukenegi olukorda. Vähemalt ei muutuks olukord veelgi juhitumaks ja ühekülgsemaks. Vaidluskoosolekul leiti, et tuleb ka teisi kanaleid kasutada uudismeediumide objektiivsuse saavutamiseks.

Kokkutulek koostas resolutsiooni kõikidele riigipäeva erakondadele, kus nõutakse riigi ja Sveriges Radio vahelise lepingu taaskehtestamist. Lepingus on määratud nõue objektiivsuseks, s.o. asjalikkus ja erapooletus peavad valitsema Sveriges Radio töös, määratakse ka võimalused kõikidele ühiskonna gruppidele oma vaadete avaldamiseks. Nendele tingimustele ei ole küllalt tähelepanu osutatud. Resolutsioonis nõuti ka riigipäeva poolt määratud erapooletu "raadio-ombudsmani" ametisse seadmist, kelle ülesandeks oleks väga mõjuvõimsate eetrimeediumide tegevuse jälgimine. Eetrimeediumide järelvalve-ametniku valdkonda kuuluks ka n.n. Radionämndeni otsuste sanktsioneerimine. Kui aga praegu kaebuste põhjal mõni programm Radionämndenisse arutusele tuleb, ning seal leitakse, et programmi sisu ja kujundus on vastuolus lepinguga riigi ja Sveriges Radio vahel, ei ole hukkamõistval otsusel praktiliselt mingit tähendust. On tihti juhtunud, et just neid kontroversiaalseid programme peale otsust ekstra korratud.

Raadio-ombudsmani ülesandeks peaks olema selliseid juhtumeid ära hoida ning mingil moel ka vastutavaid isikuid karistada, kui korduvalt ühe ja sama isiku produktsiooni kohta märkusi tehakse.

Raadionämndi on käesoleval aastal senini saadetud ligi 800 kaebust. Vaidluskoosolekul leiti, et üks moodus oma arvamisi avaldada, ning vasakväändumist tõrjuda on esitada Radionämndile kaebusi kohe, kui ilmneb midagi vastumeelset. Kirju võiks saata neis küsimustes ka kõrgematele vastutavatele isikutele, kooplaga Sveriges Radio shefile. Edasi tuleks oma arvamusi hulgaliselt lugejate veergudel avaldada ajakirjanduses, ning sel moel algatada opositsiooni vasakuleväändumise vastu.

Kokkutulekul algatati mõte "raadiokuulajate ja TV-vaatajate ühingu" moodustamiseks, milleks eeskujusid on olemas teisal, näiteks Saksamaal ja Taanis. Sellise ühingu osatähtsus on väga suur, kui suudetakse kõiki saateid jälgida, võimalikult ka lindistada või refereerida. Kui kontroverslaalseid programme liiga palju ja ühekülgselt esitatakse, oleks tugev ja kindlasti ka mõjuv zhürii programmide valiku tegemisel vastukaaluks.

Vaidluskoosolek oli väga elav. Sõnavõttudes toodi mitmeid näiteid kuidas vasakpoolset poliitikat sihikindlalt lansseeritakse ning kuidas igasuguseid ettekäändeid tuuakse teisitimõtlevate seisukohtade esitamisest keeldumiseks. Algatatud resolutsiooni- ning aktsioonikava peeti esimeseks oluliseks sammuks vasakuleväändumise tõrjumiseks uudismeedlumides. Kuna Sveriges Radio kui eetrimeedium on monopoli seisundis, peeti vajalikuks esimene rünnak suunata seal töötavale "vasakmaffia" tegevuse vastu.

Tarmo Sepp

Lippmann surnud

Käesoleva sajandi üks kuulsamaid ajakirjanikke Walter Lippmann suri New Yorgis 14. detsembril. Lippmann oli ajakirjanik, keda kogu maailm kuulas ja tsiteeris, USA presidendid ja ministrid kuulasid tema nõuandeid.

Walter Lippmann seadis oma sõltumatuse ajakirjanikune eriti kõrgele oma töötingimuste skaalas. Selle tõttu julges ta alati muuta oma seisukohti, kui ta nägi, et olukorrad seda tingivad. Ta oli üks maailma parimini informeeritud ajakirjanikke.

Torontos Epnerilt uus film

TORONTO (EPL) — USA-s elunev kutseline eesti filmimees Elmar Epner esitas Toronto Eesti Majas oma uut filmi "Vabad eestlased Kanadas". Värvifilm käsitleb kõiki Kanada eestluse eluavaldusi ja kultuuritegevust.

Film ei käsitle mitte ainult Torontot, vaid kogu Kanadat ja seal asuvaid eestlasi. Uus film on üks paremaid Epneri toodangus, kes samal õhtul näitas ka oma varasemat filmi "Eestlaste jälgedel vabas maailmas". (KE)

Keelelisi tõbesid

Seda meditsiinilist nimetust tarvitab Johannes Aavik oma "Eesti õigekeelsuse õpikus ja grammatikas" mõnede epideemiliselt levinud ja väga visalt kaduvate keelevigade kohta, milledest ta esitab pika loetelu. Et neid tõbesid ikka edasi põetakse, seda näitavad meile nüüdki ajalehed, ajakirjad ja peaaegu kõik ilmuvad raamatud. Vaatleme hoiatuse mõttes ja ravimise sihiga mõnda neist tõbedest.

MILLINE — TÕBI. See möllab iga meie ajalehe igas numbris. 'ajaleht, milline vastab nõuetele', 'matuseauto, milline sõitis Metsakalmistule', 'asutati meeskoor, milline algas tegevust', 'suhted, millised jätkusid', 'ettekanded, millised võeti vastu ovatsioonidega', milline asmel peab olema mis.: 'ajaleht, mis vastab nõuetele', 'matuseauto, mis sõitis Metsakalmistule', 'asutati meeskoor, mis algas tegevust', 'suhted, mis jätkusid', ettekanded, mis võeti vastu ovatsioonidega'. milline tähendab missugune.

SIGA- JA SITA- TÕBI: inimesiga, eestlasiga, pagulasita, külalisita. Eesti keeles on kaks mitmus: d- (t-) ja i-mitmus. Paljudes sõnatüüpides tuleb eelistada i-mitmust, et vältida kohmakat ja halvasti kõlavat 'utesatestamist', nagu Aavik seda nimetab. 'mitmeist tähtsaist ettepanekuist' pro 'mitmetest tähtsatest ettepanekutest', 'nüüdseis edasilükkamatuis ettevõtteis' pro 'nüüdsetes edasilükkamatutes ettevõtetes'. ne- ja s-lõpulistes sõnades aga on kõlaliselt parem tarvitada t-mitmust, eriti kaasa- ja ilmaütlevas käändes. Järelikult: inimestega, eestlastega, pagulasteta, külalisteta.

MÄRKIMA — TÕBI. Viimasel ajal on moodi lainud sõna "märkima" mitmesugused vormid. Ühe hiljutise ajalehenumbri lühikeses artiklis esineb "märkis" kuus korda. Keegi enam ei ütle, ei teata, ei rõhuta, ei avalda arvamist, kõik aina "märgivad".

PUNKTI — TÕBI. 'Henno Pajo saab Inglismaal 22. detsembril 60. aastaseks'. Punkt numbri järel tähendab järgarvu, 60. on kuuekümnes. Eelnimetatud isik ei saa kuuekümnenda-aastaseks, vaid kuuekümne-aastaseks, numbriga kirjutades 60-aastaseks.

LINE — TÕBI: 'majandusline küsimus', 'kirjandusline vaidlus', 'kodanline valitsus'. Peab olema: 'majanduslik küsimus', 'kirjanduslik vaidlus', 'kodanlik valitsus'. Reegel on lihtne: — line ei liitu konsonandi külge.

Et ei juhtuks niisugune lugu nagu selle õpilasega, kes kaua aega pärast kooli lõpetamist saatis oma eesti keele õpetajale tervisi, tänas kalli õpetuse eest ja kinnitas, et tal on igavesti peas reegel, et konsonant konsonandi kõrval kirjutatakse ühekordselt, aga et ta ei teadnud, mis konsonant on, siis järgnegu siin vokaalid, sest neid on vähem: a, e, i, o, u, õ, ä, ö, ü. Kõik ülejäänud häälikud/ tähed on konsonandid. Nii et konsonandi järel peab olema -lik. Ainus erand: sõna 'vaimne'.

Vokaali külge liituvad nii hästi -lik kui ka -line ja siingi on tähendusilkud vahed ja tarvitamise reeglid, aga kuna nende mittetundmine ei tekita eriti jämedaid vigu, siis võib nende vaatlus jääda edaspidiseks.

HELMI ELLER

Lätlaste laureaate

NEW YORK (VES) — Läti Vabariigi aastapäeva puhul, mis oli teatavasti 18. novembril, antakse nende erifondist auhindu real erialadel. Nii sai 1000 dollarit auhinnaks rahvusliku tegevuse eest Torontos elunev 85-a. arhitekt Paulis Kundzins. Auhinna saaja on erialal tuntud meheks. Põgenikupõlve alguses oli ta Saksamaal õppejõuks Balti ülikoolis Pinnebergis.

Luule alal valiti laureaadiks Astrid Ivask, meie prof. dr. Ivar Ivaski abikaasa, sotsiaalalal Paulis Jurevics, ajakirjanduse alal Maksim Chulitis (Toronto) ja muusika alal Janis Kalnins (Toronto). Kõikidele anti auhinnaks dollarit. Peale nende määrati 400 doll. auhinnaks Johanna Rinkale diapositiivide kogu eest, mis ta valmistanud maalidest, ja mis määratud läti kunsti tutvustamiseks lätlastele, kui ka teistele rahvastele. Veel määrati 400 doll. dr. Valdis Mulshnieksile (Michigan) auhinnaks tema organisatoorse töö eest läti organisatsioonide ellukutsumisel.

Soodustus EPL tellimisel konto-omanikele LHÜ-s

EESTI LAENU-hoiu ühisuse juhatuse otsusel on lihtmeil võimalik tellida Eesti Päevalehte j.t. eesti ajalehti 20-kroonise soodustusega.

Soodustust võivad saada kõik eesti hoiukontode omanikud, kelle hoiukontos 31. dets. 1974 a. oli vähemalt 1.500 krooni. Igal leibkonnal on kasutada ühe eesti ajalehe tellimine soodustusega. Ajaleht tuleb tellida tavalises korras ja tellimise kviitung (või selle fotostaatkoopia) saata hiljemalt 31. jaanuariks 1975 Eesti Laenu-Hoiu Ühisusele (mitte põrduda Stockholmis Sparbanki poole!). ELHÜ kannab hiljem kr. 20:— vastavasse hoiukontosse ja saadab postiga sellekohase tõendi.

Saata hiljemalt 31. jaan. 1975 Eesti Laenu-Hoiu Ühisusele
Box 16318, 103 26 Stockholm 16

Kontoomaniku nimi .....

Hoiukonto nr .....

Sünniaasta .....

Elukoht .....

Posti nr. ja koht .....

Lisa: Eesti Päevalehe tellimise kviitung.

Rühmituste kommentaare valimisresultaadile

Valimiste möödudes ja tulemuste lõplikul selgumisel palus Eesti Päevaleht rühmituste juhte hääletustulemusi kommenteerida. Allpool saabunud vastused.

Agu Kriisa

AGU KRIISA
Eesti Vabadusliit:

EPR rakendas valimistel suurt energiat ja see andis ka tulemusi. Valijaskond hääletas suurel määral rühmitustele ja mitte individuaalselt. Positiivne on valijaskonna arvu suurenemine võrreldes eelmise korraga. See näitab, et Esinduse idee kui niisugune on rahva hulgas läbi löönud. Kahetsetav on, et Eesti Komitee ja Eesti Rahvusnõukogu ringkonnad eri rühmitustena ei tulnud valimistele, ehkki lootusi selleks oli olemas nendega peetud läbirääkimiste kestel.

Eriline pettumust võib avaldada selle üle, et palju nooremaid kandidaate välja jäi. Nooremaid kui 40 aastat, oli 52 kandidaati, kellest tervelt 23 ehk 44 protsenti ei pääsenud sisse. Vastavad arvud 40 ja 60 eluaasta vahel olid: 56-st langes välja 16 ehk 29 protsenti. Üle 60 eluaasta vanuses langes 38-st kandidaadist välja 7 ehk 18 protsenti. Osaliselt võib seda seletada piiratue võimalustega informatsiooni levitamiseks. Tuleb juurde lisada, et kohtadel, nagu Eskilstuna, Borås ja Norrköping, kus näit. nii Vabadusliidu kui Liberaalidel puuduvad kohapealsed esindajad ja selle tõttu RPR tugevus eriti markantne on, jäid selgitavad valiliskoosolekud korraldamata.

Osaliselt võime aga ka konstateerida eestlaskonna kahjuks mingit seletamatut ebausku või ebausaldust nooremate suhtes, sest ka 1970-nda aasta valimistel olid noored need, keda sisse ei valitud. Resultaat ei ole ühtunud nende ilusate sõnadega nooruse suhtes, mida vahel kuuleme või loeme.

RPR-ile kui võitjale tuleb õnne soovida.

AHTI PAE
Eesti Töögrupp:

Meid rõõmustab kõigepealt valimistest osavõtnute suur arv. Sellest nähtub stabiilne poolehoid Esinduse tööle rahvusgrupi huvide kaitsmisel. Kui silmas pidada neid vastutöötamisi ja sisemisi lõhestamise püüdlusi, mis viimasel aastal kogu Esinduse olemusest püüdsid väärpildi anda, peab otse imestama valijaskonna tervet ja õiget vaistu. See asjaolu on ka suureks toeks lähema tuleviku töös.

Ahti Pae

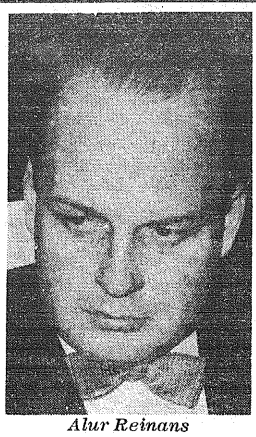
Meid ei rõõmusta aga sugugi valimiste resultaat Töögrupi kandidaatide osas. Valijaskond ei olnud teadlik olukorra tõsidusest, sest kõik informatsioon ei jõudnud tungida soovitud sügavusse. Viimasest tulenevalt võib Töögrupp uues Esindusiogus ikkagi edendada kaaluvihu rolli valijaskonna enamuse tahte kohaselt, mis ju väljendub selgesti rühmade arvulisest tugevusest. Töögrupi panus Esinduskogu raames tuleb aga laiendamisele ka nende panuste läbi, mis Esinduse tegevusele vajalik igas ühiskonnatöö seada omad kavad. Igal juhul avaldame aga kõigile valijatele, kes Töögrupile hääletasid suurimat tänu osutatud poolehoiu eest!

ALUR REINANS
Liberaalne Erakond:

Positiivne Esinduse valimiste tulemuste juures on suur valimistest osavõtjate arv. Sellega on rootsi eestlaskond veel kord tõestanud, et ta soovib rakeneada üldvalimiste printsiipi. Sellest peavad oma järeldused tegema niihästi need eesti ringkonnad, kes üldvalimistest jatkuvalt eemal seisavad, kui ka rootsi ametasutused ja avalikkus.

Negatiivne on, et võimalused saavutada suuremat koostööd rootsi eestlaskonnas on muutunud palju väiksemaks. Kardan, et vastuolud eestlaskonnas, mis viimaste aastate jooksul nagu olid vaibumas, nüüd muutuvad jälle palju teravamateks.

Liberaalse erakonna võimalused mõjutada Esinduse tegevust on oluliselt vähenenud. Sellest hoolimata leian, et meie poolt arendatud poliitika suurema koostöö leidmiseks eestlaskonnas on õige, ja et meil ei ole põhjust seda poliitikat muuta. Pealegi usun – hoolimata valimiste tulemusest – et eestlaskonna enamus on suurema koostöö poolt. Liberaalse erakonna ja Vabadusliidu kaotuse põhjuseks on minu arvates peamiselt see, et meile sümpatiseerivad valijad andsid oma hääle ainult osale ja mitte kõikidele meie kandidaatidele, kuna Rahvuslikul Parempoolsel Rühmal õnnestus palju suuremal jääral läbi viia hääletamist parteilisel alusel. Ei tohi

Alur Reinans

unustada, kui vähe on vaja Esinduse valimistel teatud tulemuse saavutamiseks. Oleks nüüd toimunud valimistele tulnud juurde 150 teadlikku valijat kes oleksid hääletanud LE, VL ja RKK poolt, oleks valimiste tulemus olnud täpselt vastupidine praegusele.

Olaf Muruk

OLAF MURUK
Rahvuslik Paremp. Rühm

Valimiste tulemustega võib rahule jääda. See ei tähenda aga loorberitel puhkamist.

Kolme rühma esimeeste poolt tehti kuulsaks saanud rootsi eestlaste lahkhelid valimiste peanumbriks. Mõte oli hea ja koostöö kuulub ka RPR programmi. Seni on rühm oma programmi püüdnud teostada järjekindlalt. Ka edaspidi teeb ta seda, sest demokraatia ei ole ainult rühma lipukirjaks.

Seekordne koostöö taotlemine kolme rühma poolt oli aga algatatud ja katsutud teostada ebasobival viisil. Tülliküsimuste lahendamisel, nii suurpoliitikas kui ka väikeses "veeklaasis" on oluline just meetod. Juba aeg oli ebakohane. Valimiste eel võidakse niisuguseid algatusi ikka võtta propagandanumbrina. Avalikkus on hea asi, aga mitte igal juhul. Tasa ja targu tuleb teha valmis kavad, mis vastuvõetavad mõlemale poolele. Siis võib alles avalikkuse ette tulla. Ka kõvad sõnad, ühe või teise isiku peale näpuga näitamine ning hoolimatult sila-sinna lahmimine toovad asjale ainult kahju ja võivad selle üsna võimatuks teha.

Kui meeled on rahunenud katsub RPR küsimuse uuesti käsile võtta, õigest otsast. Võibolla õnnestub.

LEO KARUPÄÄ
Rahvuslik Koostöö Keskus:

1970 aasta üldvalimiste tulemusi kommenteerides rõhutasin ma: "Et peavastutus tulevase Esinduse töös on nüüd Rahvuslik Koostöö Keskuselt üle läinud E. Parempoolsele rühmale kui Esinduskogu suurimale 33 valitud saadikuga." 1974 valimiste järele võib konstateerida: "Esinduse töö koguraskus lasub nüüd R. Parempoolsel rühmitusel, milline koos hingesugulase Eesti Töögrupiga ja mõne sõltumatuga moodustab uues Esinduskogus enamuse."

Proportsionaalselt jaotades kohti Esinduse juhatuses jääb neile ka juhatuses enamus, millest tulenevalt teistele rühmitustele jääb ainult kõrvaltvaataja osa.

Tagasivaadates valimistele võiks tagasihoidlikult öelda järgmist:

Piiridest väljavalgunud valimisvõitlus. Valimiste kihutustöös mindi "erakondade mänguga" meie pagulasühiskonnas liialt kaugele. Rühmad Esinduses on vajalikkud kandidaatide üleseadmisel ja oma oma organisatsioonide kaudu aktiviseerivad Esinduse 4 aastasel tööperioodil laiemaid hulki kaasategutsemiseks ja mitte palju enam. Läinud valimistel valiti ja propageeriti ainult oma rühmade liikmeid ja suurim vastutus langeb siin E. Parempoolsele rühmale ja Esinduse büroole, kust juhiti ülejäänud kolme rühma vastast kihutustööd.

Kõige selle tagajärjel jäid Esinduskogust välja hulk võimekaid Esinduse ja ühiskonnatöös kogenud ja üleriigiliselt tuntud isiksusi, kuid mis veel halvem, eemale jäid enamuses ka noored. Uus Esinduskogu on oma koosseisult suhteliselt väga vana ja ta tuleviku kontinuiteet seetõttu ohustatud.

Märgid rahvusliku hoiakukindluse kahanemisest. Lugedes rühmade valimisprogramme võis märgata, et aeg Rootsi massmeediate ja ajakirjanduse mõjul on teinud oma töö. Sõna "kommunismi" ei julgenud ükski rühm võtta enam oma programmi peale Rahvuslik Koostöö Keskuse, kes jõudude killustamise vältimiseks ning maksimaalseks panuseks kodumaa taastamisvõitluseks siin paguluses, oma programmis nägi kindlalt ära eesti rahva ja vaba maailma peavaenlase!

Isegi R. Parempoolne rühm oli muutunud nii "moderaatseks", et kommunismihädaohu asemele oli võtnud oma programmipunktiks liberaalide loosungi "selgitada marksistliku maailmavaate hädaohtlikkust demokraatlikule korrale". Rääkimata Eesti Töögrupi juhtlausest "Võitlus kõigi totalisaarsete ideoloogiate vastu", mida laiemalt võib tõlgitseda ka nii, et koos Hispaania põrandaaluste, Frelimo jne.

Esinduse Kodumaa komisjon, mis aastate eest oli kindlaks mõis-

Leo Karupää

teks okup. kodumaal ja paguluses, pole viimase nelja aasta jooksul annud enesest mingit elumärki avalikkusele ja viimasel Esinduse korralisel istangul kustutati ta kui iseseisev komisjon Esinduse põhikirjast. Komisjoni esimees Ilmar Toigre ei avaldanud selle aja jooksul ühtki artiklit, küll paistsid oma tööga silma liberaal Andres Küng ja R. Koostöö Keskuse liige Jüri Adila.

Kui Rahvuslik Koostöö Keskus eelmises Esinduskogus oma 25 liikmelises koosseisus ei suutnud siin mõjustada, ta seda vaevalt suudab uues kogus oma 21 saadikuga.

Rahvuslik Koostöö Keskus oma põhimõtetele truuks jäädes, tahab uues Esinduskogus kaasatöötada kõigi rühmadega suurima ühtluse saavutamiseks, et meie suudaksime kõik oma võimed kokku liita kodumaa vabastamis võitluseks ja rootsi eestlaskonna hüvanguks.

Pisi-Luutsiad E. Majas

Pisi-Luutsiad ja tähepoisid Stockholmi Eesti Lasteasiast laulsid Eesti Majas asuvate institutsioonide personalile Luutsia-laule Luutsinapäeval, 13. detsembril. Et vahet ei oleks, olid kõigil tüdrukutel Luutsia-kroonid peas. Ja programm, mida "lasteaia-tädid" olid õpetanud oli pikk ning kaunis. Pildil lapsed esinemas, nende taga kastvatajad Erna Klemmer (juhataja), Tiiu Anderson ja Silvi Somp (EPL-foto Tarmo Sepp).

Stockholmi eesti algkooli jõulupeolt. Vasakul Ao Vaksi jõulunäidendis "Ninata lumemees" kaasa teinud noored ja nende juhtijad. Tagaplaanil dekoraator Roman Väli, kostüümeerija Õilme Vaks, autor ja lavastaja Ao Vaks, lumememm ise — õpilane Aare Avasalu — ja kooli abijuhataja Henno Kirikmäe Paremal on eesti jõultaadil õiendamist Stockholmi eesti lasteaia mudilastega, kellele kohtamine oli suureks elamuseks (EPL-fotod TIPPO).

Eesti graafika näitus

Stockholmi Eesti Majas avati laupäeval, 7. dets. eesti graafika Ülevaatenäitus. See on rändnäitus, mis oma hinnangukirjad juba Uppsalas ja Göteborgis kätte on saanud. Vahepeatus on nüüd Stockholmis ja jaanuaris reisib näitus edasi Lundi.

Näituse Stockholmis nagu Uppsalaski avas prof. Sten Karling. Milline õnn meile eestlastele siin Rootsis, et meil on niisugune kõrge staazhiga asjatundlik ja abivalmis sõber, eriti nüüd, kus meie oma prof. Tuulse juba pikemat aega on haige. Peame aga olema ettevaatlikud, et me teda omapoolsete ülesannetega liiga palju ei koorma.

Prof. Karling oma avakõnes andis ajaloolise ülevaate eesti graafika arengust ja tegi selgeks, et selle kunstiharu juured ulatuvad kaugele minevikku. Ta vihjas eelmise sajandi algul Tartu ülikooli juures asunud joonistuskoolile. Selle juhatajaks oli K. A. Senff, kes joonistuse kõrval oli eriti huvitatud graafikast, viljeldes ise vaselõiget, oforti, litograafiat jne. Õpetaja graafikahuvi õhutusel arenes sealt terve rida graafikuid, kelle maine ulatus väljapoole kodumaa piiregi. Näit. Aug. Klara (arvat. eesti päritolu), Aug. Hagen, eriti aga L. von Maydell, Ed. Hartmann ja litograafiliste maastike viljeleja G. F. Schlater.

Neor-Eesti aeg viib eesti kunsti tihedamasse kontakti Lääne-Euroopa kunstiga, eemaldadesteda seni valitsenud realistilikust koolist. Juugendi stiliseeritus leidis rakendust raamatuillustratsioonides, tuues esile uue stilli ka joonistuses ja vabagraafikas (Raud, Triik). Siit edasi on juba hulgaliselt nooremaid graafikuid eesotsas rahvusvahelist tunnustust leidnud Ed. Wiiraltiga. Peale selle aga tuntud nimed nagu Mugasto, Laigo, Bach j. t., kellega osaliselt samasse aega kuuluvad ka tänased esinejad. Vähemalt on kõik oma kunstihariduse saanud Eestis, välja arvatud Otto Paju, kes on rootsi kunstkooli kasvandikke. Esmajoones mainis kõneleja Karin Lutsu, kelle reisimus töi Euroopast eesti maalikunsti pidulikud heledad värvid seniste pruunhallide maalähedaste toonide asemel, mis olid iseloomulikud Pallasele. Ka Lutsu graafikas on ajakohast ja moodsat, nii looduse kui isegi kosmilist tunnetust. Hermann Talvikut iseloomustab müstiline ülespürgiv gooti vaim. Ta visionaarne jõud saab kuju dramaatilises must-valges. Endel kõks on avali kõige uue suhtes, muutes oma palet põhjalikult ja tihti. Ta kunstis on märgata Ameerika mõju ja ta oskab edukalt kasutada moodsa trükitehnika võimalusi. Sissepoole pöördunud Arno Vihalema elamused leiavad väljenduse isikupärases joontemängus ja Otto Paju kannab edasi eesti kunsti maastikutraditsiooni oma lihtsustatud looduselõikudega Gotlandilt.

Prof. Karling mainis, et graafika on eesti kunstile väga iseloomulik. Selle tase on olnud kõrge ja üksikud esindajad on ulatanud rahvusvahelise tunnustutuseni.

Nii oleks kokkuvõttes prof. Karlingi kõne ja allakirjutanul ei tarvitse palju lisada. Pealegi on see ikkagi ülevaatenäitus ja suur hulk töid on eesti publikule enne esitatud, välja arvatud vaid mõned erandid. Stockholmi publikule peaks huvi pakkuma eeskätt Vihalem, keda me kaua pealinnas pole näinud. Samuti on uusi töid Lutsult ja Talvikult.

Võibolla pidanuks see rändnäitus Stockholmiski olema rootsi publikule harjumuslikemas ruumides, et siingi oma graafikat väljapoole meie oma ringi tutvustada. Hea arvustus ja huvitatud suhtumine teistes linnades (muuseas ka arvukate ostude mäol) peaks olema tasandanud teed siin pealinnaski, kuigi nii siinset rootsi publikut kui ka kriitikuid on väga raske ligi meelitada.

Olles meie kunsti, seega ka graafikat, kogu aja rõõmsa meelega ja sugava respektiga jälginud, ei saa ma nüüd selle ülistava Uppsala arvustuse puhul päris ehtsa besservisseri kombel hõiskamata jätta, et "kas ma ei öelnud!" Ometi, ometi on meid märgatud. Aga me ei tohi unustada, et selle eest oleme kõige muu kõrval tänuvõlgu ka prof. Karlingile, kes meie kunstile korduvalt on tähelepanu juhtinud. See ei tee aga meie rõõmu väiksemaks ega meie kunstnike taset madalamaks.

Näitus jääb avatuks 31. detsembrini.

EEVI END

Näidend Eestist Soome teatri laval

TAMPERE — Virolaista naurua Vaasassa (Eestilist naeru Vaasas). Sellise pealkirja all vaatleb Aamulehti teatrikriitik Kirsti Nuolimaa okup. Eesti näitekirjaniku Ardi Liives'i komöödia äsjast esietendust Vaasa linnateatris.

Ta nendib, et "viimasel aastakümnel ei ole meie teatris nähtud eesti tänapäeva dramaatikat. Nüüd on tutvustatud Ardi Liives'i komöödiat "Tavatu päev", mille näitejuhiks oli Pärnu Koidulateatrist Vello Rummo". Lavastas Hannu Lindholm.

Arvustaja ütleb edasi, et "kavalehel kasutatakse nimetust komöödia, aga see on pigemini farss. Perekonna poolt veedetud pühapäev sisaldab nii rohkesti farsi sugemeid, et mingist stiilipuhtast komöödiast ei saa juttu olla. Aga sellest hoolimata oli esietenduseõhtu tõeliselt lõbus ja osutas, et meie Soome lahe tagune naaber on meist temperamendilt väärikam".

Arvustaja märgib ka, et Veiko Rummo koostöö Vaasa näitlejatega sujunud hästi ja ettekande ettevalmistuse ajal tuntud töörõõmu.

— Näidendis on tegev keskmine põlvkond oma probleemidega, lisab arvustaja m.h. Abielu-segadusi pole sugugi vähe. Pilti kuulub ka mõnesid pop-kultuuri tüüpnähtusi. Pop-muusikaga algavatki pahandused pühapäeva hommikul arhitekt Mihkel Pimeda arhitektoonilises kodus. Näidendi tervikpilti täiendavat ka ämma kaasasolek. Arvustaja tõstab eriti esile Paavo Hyttiält arhitekt Pimedana.

"Tavatu päev" olevat Koidulateatris huvitanud publikut järjepanu kolm aastat. (EPL/MR).

Naiste koostöö Göteborgis

Jõulumüügi loteriilaua juures. Vasakult paremale näituse ja loteriikorraldajaid: Marta Läns, Ida Sandström, Elfriede Martin, Adele Tomson, Velda Marten, Susanna Tomson, Benita Suu, Tamara Põlder, Juuli Kihlström, Leida Aibast, pr. Aug. Tagareas: Olga Soomer, Maimu Kolk, Sofie Albo. (Foto: O. Kopler)

GÖTEBORG (EPL) — Novembri viimasel mädalalõpul toimus Göteborgi Eesti Majas erakordne üritus — kaks eesti naisringi korraldasid ühise käsitööde näituse ja jõulumüügi. Korraldajaiks olid Göteborgi Eesti Seltsi Naisring ja Põhjalatütred-Kalevipoeg Naisring. Jõulumüügi külastajaid oli üle ootuste arvukalt, mistõttu esemete läbimüük oli suur. Eriti oli külastajaid tombola-laudade ümber — pühapäeva õhtupoolikul pidid paljud loteriiklastajad ringi keerama — piletid oli kõik läbimüüdud!

Täie koormatusega töötas ka einelaud, kus serveeriti omaküpsetatud suupisteid.

Üritus õnnestus igati — nii korraldueelt kui ka majanduslikult. Jääb vaid soovida, et see pole viimaseks selliseks algatuseks Göteborgis — vaid ka edaspidi näeksime Naispere koostööd meie rahvuskultuuriliste pärandite demonstreerimisel, mele esiemade varasalve avamisel.

Leena, n-na Viljamaa, ja Arne Sörstedtile sündis Stockholmis tütar.

Christina ja Sven Vaherile sündis Gävles tütar.

Alingsåsis märgiti Väliseesti päeva

ALINGSAS (EPL) — Hämaral eestlasel tuntakse nagu vajadust rahvaste koostistumiseks küünlatule valguses. Sellest sõltuvalt kogunesidas Alingsåsi eesti pihtkond, lähemalt kiriku koguduse maja saalis 7. detsembril jumalateenistuse koos kohvilauaga. Jutlustas Uno Saag Stockholmist. Samas tähistati Välis Eesti päeva — päevakohase kõnega esines Ruut Paglant. Mälestati 30. aasta jooksul surma läbi manalasse lahkunuid.

Kuna jumalateenistusest, kohvilauast ja Välis Eesti päeva tähistamisest võttis osa enam kui viiskümmend kaasmaalast — nende seas arvukalt noori, siis R. Paglant oma kõnes selgitas Välis Eesti päeva mõtet, sisulist tagapõhja ja eesmärki. Iseseisvas Eestis tähistati seda päeva novembrikuu viimasel pühapäeval. Oli kombeks, et sel puhul väliseestlaste poole pööras läkitusega riigipea — see läkitus anti edasi raadio kaudu ja mõteks oli siis ja jääb ka tänapäev vaimse sideme ja silla loomine vabas maailmas laiali pillatud kaasmaalastega, kodueestlastega ja eriti nende rahvuskaaslastega, kelledelt on võtud algelisemadki inimõigused ja nad peavad vaevlema sunnitöö laagrites. Meie ei tohi neid unustada.

Ruut Paglant jutustas kodumaa olukorrast ühe episoodi, kuidas üks 83-aastane külastas möödunud suvel kodumaad, et veel kord näha oma sünnipaika. Tal õnnestus ka sinna pääseda, kuigi tal otsest luba ei olnud — 150 km väljaspool Tallinna. Ta jutustas, et ta nägi Ida-Eestis endiste viljaväljade esimel elutut "kuumaastikku", mis algas juba Maardu suunas välja sõites. Sünnipaik, omaaegne eesti talu, oli nüüd varisenud katustega elutu vare. See oli pilt "õnnelikust elust", millest propaganda jutustab.

Koosviibimine jätkus hubases vestluses kohvilauas ja ettekantud luulepõimiku nautimises.

— — —

TRIINU HILINEB

"Triinu" jõulunumber on ilmunud, kuid muutunud postiolude tõttu USA-s ei ole "Triinu" jõulunumber saabunud Rootsi ühes pakis korraga, vaid neid on tulnud vähemate üksikute saadetistena. Sellepärast saab osa tellijaid "Triinu" vähese hilinemisega.

TALITUS

EELK Alingsåsi pihtkonna juhatus, õpetaja, revisjonikomisjon ja kohvilaua korraldajad. Vasakult Frida Hinn, Ruut Paglant, Uno Saag, Per-Gösta Strömberg ja Adele Paglant, tagareas Valter Hinn, Ilmar Lillesaar, Juuli Lillsaar, Arnold Kaskneem, Amanda Toom, Erich Keskül, Asta Oksman ja Elmire Ong.

Miks mitte ka Eesti?

NEW YORK (VES) — New Yorgi ajalehes "Daily News" kirjutab üks lugeja:

"Kui Arafatile anti võimalus esitada oma probleemi UN-is, miks mitte laiendada seda privileegi Eestile, Lätile ja Leedule? Need välkesed rahvad on kannatanud Nõukogude Vene okupatsiooni all juba üle 30 aasta".

Kirjutise allkiri — Liberty for All.

— — —

Ulle-Mai Jaakson n-na Milles Washingtonist saabus Göteborgi koos poja Lukasega, et külastada oma vanemaid.

Toitumine nooruse saladus

Küsimusele: "Mida teevad kõik inimesed korraga?" on vast ainult üks vastus. "Vananevad." See on loomulik protsess, mis algab inimese sünniga. Muret tekitab meile see protsess, kui sellega kaasuvad ebameeldivad nähted, kuid nendega lepitakse kui paratamatusega. Leitakse, et koos suurenevate eluaastatega tuleb vastu võtta sellest tingitud raskused ja elujõu langus. Iga inimene saab aga teatud määral pikendada oma hea enesetunde ja tervisega elu, kui ta püsivalt ja seda juba noorusest alates teatud tervishoiu nõudeid täidab. Korralik puhkus, aktiivne füüsiline tegevus, värskes õhus viibimine ja õige toitumine aitavad säilitada elujõudu ja nooruslikku elutunnet aastakümneteks.

Toitumisküsimused on tänapäeval kujunenud peagu päevaküsimusteks. Juba möödunud aastal Torontos kõneledes juhtis Dorothy Hollingsworter (inglismaa tuntulm toitlustusala eriteadlane) tähelepanu asjaolule, et maailm on seismas uue nn. "energiakriisi" ees. Toitluskküsimused võivad põhjustada seda kriisi.

Tänapäeva toitlustamisel on ka tõepoolest energia, s. t. kalorid, tähtsaimaks probleemiks.

Kalor (tähistatakse C märgiga) on energia hulk, mis on vajalik, et 1 kg vee temperatuuri tõsta 1 Celsiuse kraadi võrra ehk 4 naela vee temperatuuri tõstmist 1 Fahrenheidi kraadi võrra. Meie energia vajaduse hulk on aga sõltuv meie tööst ja tegevusest. Majandusliktehniline areng on aga meie töö iseloomu muutnud, sellest tingituna peame meie toidus kalorite hulka vähenema. Meie nii mugavaks muutunud eluviis nõuaks seda.

Joome, kui tunneme janu, kuid sööme nagu harjumusest, ilma et selleks vajandust tunneksime.

Hädaohtlikuks kujunevad meile nn. "tühjad" kalorid. Saame neid peamiselt suhkrust, alkoholist ja siin mandril nii laialt levinenud "krõbinatest".

Kanada on toitlusküsimuste paremaks arusaamiseks ja lahendamiseks läbi viinud suurema uurimuse (1964—1973). Selle uurimuse tulemused on nüüd analüüsitud ja otsitakse võimalusi seal esilekerkinud puuduste parandamiseks. Vähemas ulatuses on selliseid uurimusi juba varem tehtud. Mainida võiks siinkohal Toronto Nutrition Comitee (koosneb toitlustusteriteadlastest kes esindades oma kutseorganisatsioone selles töötavad vabatahtlikult) poolt Torontos korraldatud uurimus etniliste gruppide toitumusharjumuste kohta. Vaatluse all olid eriti need grupid, kelle kodune toidulaud tunduvalt erineb Kanada omast. (Soem kliima, erinevad toiduained jne.).

Mõlemad uurimused tulid samale otsusele — elame toiduainete rikkal maal ja siiski leidub siin alatoidetuid. Uustulnukate osas on see seletatav rahvaste aeglase toitumisviisi muutumisega.

Oleme harjumuste ohvrid. Sööme teatud toite ega püüagi midagi uut oma toidukavasse lisandada. Sageli on selle tagajärjeks väga ühekülgne toitumine. Eriti on see silmatorkav aedviljade kasutamise osas. Keeldume proovimast uusi, mida me varem pole söönud. Oleme veendunud ilma proovimata, et meile nad ei maitse. Kui siis juhuslikult aga maitseme harjumata toitu, võime sageli avastada, et see polegi nii halb kui seda arvasime. Muidugi kerkib siin ka üles küsimus, kuidas üht või teist neist aedviljadest toiduks kasutada.

Nutrition Canada kokkuvõttest ilmneb, et kõige rohkem ühekülgse toitlustamise ja alatoitluse all kannatavad üksikud, eriti vanemas eas olevad mehed.

Üksi elades tekib sageli hoolimatus korraliku toidu valmistamise vastu. Lihtne on avada konservipurk või soojendada mõni sügavkülmutatud valmistoit.

Sageli aga täidab sooja toidu aset võileib ja soe jook. On kahtlematult õige väide, et toiduvalmistamisel on meil alati tahe seda kellegagi jagada ja nii tundub üksi endale keetmine kuidagi ajaraiskamisena. Väide, et raske on sisseoste teha üksikul, ei pea täiesti paika.

Muidugi on kergem teha oste suurema perekonna jaoks, kuid hea tahte ja hea kavandamise juures on võimalik koostada ühe isiku toidukava, teha sisseostud ja süüa vaheldusrikast toitu.

Kava koostamisel arvestame asjaolu, et tänapäeval on kehalise töö osatähtsus järsult vähenud, seetõttu ka vajame vähem kaloreid oma toidus. Samuti väheneb kalorite vajadus eluaastate arvu suurenemisega.

Võib-olla tuleks ka korrigeerida toitumisharjumisi. Ideaalne oleks kindel toitumiskord s. t. sööme kindlatel kellaaegadel. Meie seedeelunditele on see nende regulaarseks tööks hädavajalik. Tundliku seedekanali korral on soovitav süüa 4—5 korda päevas, iga kord vähem kui tavalise kolme söögikorra puhul. Igal söögikorral võiks olla ka mõnel määral sooja toitu. Õhtusöök peaks olema võimalikult varajane, pärast seda oleks soovitav teha väike jalutuskäik.

Söömise raskuspunkt peaks langema hommikule ja lõunale, kuna õhtul on inimese energiakulu väiksem.

Nagu juba eelpool mainitud on suurimaks puuduseks meie toidukavades aedviljade vähesus. Peale kartuli peaksime iga päev vähemalt kahte liiki aedvilja toiduks kasutama ja soovitav oleks ühte neist toorelt. Siin tuleks kõne alla riivitud aedviljade salatid. Toidukavast ei tohiks puududa kohuplim ja juust. Need on parimad täisväärtusliku valgu allikaiks. Kohupiimale võiksime lisada riivitud õuna või porgandit. Loomseid rasvaineid võiksime vähemalt osaliselt asendada taimeriigist pärinevate rasvainetega.

Samuti ei tohiks liha kõrval puududa meie toidukavas kala. Eelköige aga keedame oma aedviljad õigesti — vähese veega ja kiirelt.

Keeduvee kasutame võimalikult värskelt suppide või kastmete valmistamisel. Korduv keedetud aedvilja soojendamine või üleprraadimine või siis vormitoiduks kasutamine pärast pikemat külmutuskapis seismist annab väga vitamiinivaese toidu. Oma päevase vitamiinivajaduse peaksime saama oma igapäevasest toidust. Lisavajaduseks tuleks arstilt nõu küsida ja mitte televisiooni reklaami järgi ennast ise "ravida". Reklaami ülesandeks on oma produkti müüa ja selleks tehakse kõik mis võimalik. Meie arst on aga meie isiklikes vajadusis teadlik ja tema soovitus on seega mõeldud meile isiklikult.

Hilja Jukkum (VE)

— — —

Eya ja Jaak Nõule sündis Danderydis poeg.

Eric Mitt, kes esindab Chicagos üht jaapani firmat, käis koos abikaasaga ametreisil tokios.

Jassir Arafat, Palme lauanaaber Alzheerias, PLO sissiliikumise juht, aslus kõnega UNO ees rahvusvahelisse poliitikasse.

Tehke oma sugulastele ja sõpradele kel veel puudub eesti ajaleht

KINGITUS

tiheda kontakti näol eestlusega mida võimaldab

EESTI PÄEVALEHT

Kinkekaarti Eesti Päevalehele saab tellituselt: Box 667, 101 29 Stockholm 1 või helistades telefonil 08/21 84 46

Siin informeerib KINDLUSTUSKASSA uudistest alates 1. jaanuarist

Rahvapensione tõstetakse

Rahvapensioni põhisummasid tõstetakse alates aastavahetusest 5 protsendiga põhisummast üksikule pensionärile ja 7½ protsendiga kumbagile abielulistest. Tõstmine tähendab 450 krooni aastas üksikule pensionärile ja 675 krooni kumbagile abielulisele.

Rohkem pensionäre saavad korterilisa

Sissetulekukontrolli reegleid rahvapensionäride korteri- ja abikaasalisandi suhtes muudetakse ja neid pehmendatakse.

Et abielus pensionär saaks öiguse kommunaalseks korterilisandiks ja abikaasalisandiks ilma mahaarvamisteta, on kehtiv, et aastane sissetulek üle rahvapensioni ei tohi olla suurem kui 3000 krooni mölemale abikaasale kokku. Pensionärile, kes pole abielus, on piir 2000 krooni. Kui aastased sissetulekud on suuremad, vähendatakse lisandeid tulevikus kolmandiku võrra sellest aastasest sissetulekust mis ületab mahaarvamisvabad summad.

Need rahvapensionärid, kel juba praegu on kommunaalsed korterilisandid või abikaasalisandid, saavad oma lisandid automaatselt vastavalt uutele määrustele. Ulejäänud rahvapensionärid, keda uued sissetulekukontrolli reeglid võivad puudutada, peavad ise taotlused sisse andma, et saada lisandeid. Kes annab sooviavalduse sisse enne aprilli lõppu, võib saada lisandeid alates jaanuarist.

Pikem vanematepuhkus

Alates aastavahetusest pikendatakse nn. vanematetasu aega seoses lapse sünniga kuuest kuust seitsmele kuule. Pikendus kehtib lapsevanemate kohta, kelle lapsed on sündinud 1. juulil 1974 või hiljem.

P-pillide hinnaalandus

See, kes saab p-pillide retsepti, ei pruugi maksta rohkem kui 15 krooni iga komplekti pealt.

Kui samaaegselt võetakse välja ka teisi ravimeid, peab siiski maksma maksimaalselt 15 krooni viimatinimetatute eest, ka siis, kui need on välja kirjutatud samal ajal kui p-pillid.

Alates aastavahetusest on preservatiivide- ja abordinõuanne tasuta mh. haiglates, distriktiarstide ja eraarstide juures, kes on ühinenud kindlustuskassaga. Kindlustuskassa aga ei maksa välja söidukulusid, mis on seoses preservatiivide- ja abordinõuandlusega.

Muudetud hambaravitasu

Tasud, mis kehtivad hambaravi suhtes nii eraarstide kui ka nende hambaarstide juures, kes on ühinenud kindlustusega kui ka rahvahambaraviga seotud arstide juures, muutuvad alates aastavahetusest. Muudatus tähendab seda, et hambaarstid ja hambatehnikud tohivad võtta kaheksa protsenti kõrgemaid tasusid kui 1974.

Hambaravikindlustuse tasureeglid on siiski samad.

Varsti aeg deklareerida haiguseraha

Haiguseraha, vanemateraha, tasu nakkusekandjatele, sularahas tööturutoetus ja hooldusetoetus händikäpist tabatud lapsele on praegu maksustuskohustuslik sissetulek. Kui sa oled saanud taolisi eeliseid kindlustuskassat või riksförsäkringsverketist, saad enne 1. veebruari kontrollandmed. Kui sa kirjutad oma deklaratsiooni, pead sinna nimetatud summad kaasa võtma.

Nüüd teab, mida doktor maksab

Alates 1. jaanuarist kehtivad uued tasureeglid eraarstide juures. kui sa sellist arsti külastad, maksad sa ise umbes 20 krooni. (Teatud arstide juures 25 või 30 krooni). Ulejäänud osa arstiarvest saab arst otse kindlustuskassat.

Uued reeglid kehtivad ainult nende eraarstide juures, kes on ühinenud kindlustusega. Eraarstide juures, kes kindlustusega pole ühinenud, pead maksma kogu arve ise. Kindlustuskassa ei maksa mingit tasu, ei arstiabi ega reisikulude eest. Kindlustuskassas on olemas kindlustusega ühinenud arstide nimistu. Nimistus on olemas ka andmed, millised eraarstid omavad kindlustuskassa luba võtta 5 või 10 krooni kõrgemat tasu, kui patsient külastab neid või arst käib kodus.

12-krooni alles

Külastus distriktiarsti juures, samuti haiglaarstide juures maksab andiselt ja muutmatult 12 krooni.

Tahad teada rohkem?

Meie kindlustuskassas anname häämeelega täiendavat informatsiooni. Võid lugeda uuenduste kohta rohkem alljärgnevatest broshüüridest, mis on saadaval kindlustuskassas:

- Hur stor är pensionen?
- Inkomstprövade pensionsförmåner
- Föräldraförsäkring och barnbidrag
- Vad kostar det hos doktorn?
- Skattepliktiga förmåner
- Rätt sjukpenning?
- Sjukpenning för dig som studerar
- Läkemedelsförmåner

FÖRSÄKRINGSKASSAN

Uus romaan eesti vabatahtlikest Soome sõjaväes

Eesti Kirjanike Kooperatiivi A-seeria uue poolsarja kava avaldati kirjastuse "Teatmetes", mis läks Hiikmetele välja eelmise sarja viimase raamatuga. Selleks oli Arved Viirlaiu romaan "Kes tappis Eerik Hormi?". Uues poolsarjas ilmub selle teine ning viimane osa pealkirja all "Surnud ei loe". Viirlaiu raamatuid on oodatud põnevusega, eriti kehtib see käesoleval korral.

Poolsari, järjekorras 34. algab Heino Susi romaaniga jutustustes, mille pealkirjaks on autor pannud "Hall malev", kuid mille esimene osa kannab tiitlit "Üle lahe". See käsitleb noorte põgenemist üle lahe ja elu Soome armees. See jutustab nende lootustest ja kaalutlustest, rahvuslikust idealismist ja pettumustest, seiklustest ja traagikast. Raamatus näeme, kuidas noortest kujuneb sõdalaste üksus, koondatult JR 200 nime kandev, valmis ka, kui tarvis kodumaa eest võitlema. Säärane võimalus saabubki 44. aasta suvel. Seda otsustavat võitlust Eesti pinnal käsitlebki Susi raamatu teine köide — "Kojutulek". Autor on ise sõjast osa võtnud, ta kirjeldab kõike tõetruult ning siiralt, realistlikult ning usutavalt, hea kirjandusliku oskusega, ladusas stiilis. Heino Susi raamat peaks huvi äratama igas eestlases.

Nende kolme — kahe Susi ja ühe Viirlaiu meheliku ning "raske" raamatu vahele on paigutatud kolm naisautorit oma teostega, seekord erialistega ja eri zanrites kirjutatutega. Need on — üks novellikogu, üks romaan, üks memuaarteos. Neist kõige vähem tuntud on Katrin Jakobi. Ta "Suvekodumaa" sisaldab 13 pala ja on debüütteos, kuid üsna küps ja huvitav leid pagulasautorite hulgas, vana hea novellitraditsiooni jatkaja.

Teise naisautori — Asta Willmanni nimi on lugejaskonnale hästi tuntud, peale kõige muu oma pika romaanisarjaga "Peotäis tuhka, teine mulda". Ta praegune romaan "Hundisõidul" kuulub aga moodsamasse liiki, teema aga on aktuaalne ja põnev ja mitte ainult psühholoogilisest seiskohast vaadatuna.

Kolmandana esinev Helmi Mäelo jõuab oma memuaarteoses "Sammud edasi" peaaegu tänapäevani välja, olles seega üheks värskemaks mälestusraamatuks nende paljude kõrval, mis alustavad lapsepõlve ja noorusaja kadunud keskondadega. Mäelo jutustab ladusalt ning siiralt, vahel provotseerivaltki.

Peale A-seeria on kavas luuletuskogudest Ilona Laamani teine kogu "Süda vaatab klikriga" — omapärane ning kohati vahest ehk lahtimõtestatav raamat, aga ilmse luuletajaandega kirja pandud. Raamat on juba ilmunud.

Noorsooraamatuist tuli välja Karl Ristikivi "Semud" uues trükis — kolme koerakutsika seiklused lisaks kassipoegade raamatule "Sellid".

Ilmumisel on ka Victor Terrase lühimonograafia Aleksis Rannitist.

See aga, mis kogu B-seeria toodangut varjutab, on ülevaateteos sõnas ja pildis "Eesti Rootsis".

See kuulub samas laadis ja formaadis suurte pilditeoste sarja, millised pole tundmatud nendegi kodudes, kes muidu on arvanud, et ilukirjandus käib üle nende valmse tarbe piiride. "Meie Maa" neli köidet, "Eesti Talu", "Universitas Tartuensis" jt. on selle eelkäijaks. Teos käsitleb eestlaste elu, tegevust, püüdlusi ja saavutusi Rootsis möödunud 30 aasta jooksul ja toob ära sadade kaupa fotosid kõikidest eesti keskustest. Raamatule on avatud ettetellimised soodsa hinnaga. Raamat ise ilmub 1975. a.

Ettetellimisel on põhihinnaks kr. 94:—, millele lisanduvad kohustuslik käibemaks ja saatekulud, tehes kõigega kokku kr. 119:40. Ettetellimisel on võimalik tasuda soovi korral ka ainult pool põhihinnast, s.o. kr. 47:—. Sel puhul saadetakse raamat postilunaga ülejäänud summa vastu. Kogu hinna (kr. 119:40) tasumisel läheb raamat tellijale vabalt koju kätte. Tellida saab otse kirjastuselt aadressil: Eesti Kirjanike Kooperatiiv, Fack 1. 220 03 Lund 3. Postgiro 43 37 71-3.

"Eesti Rootsis" ilmub samaegselt rootsikeelse väljaandena "Estland i Sverige". Raamat oma rohkete piltidega ja objektiivse ülevaatetekstiga on sobiv kink rootslastest sõpradele ja perekonnalikmetele. Kirjastus on käibele lasknud ka kinkekaardid mõlemate väljaannete jaoks. Neid saab tellida kirjastuselt. Kasutada telefoni: 046/12 17 17 või (õhtuti) 046/11 96 90.

Ettetellijate nimed trükitakse ära raamatus, et näidata ja jäädvustada aktiivse ning kultuurihuvilise eestlaskonna laiust ja isiklikku koosseisu. See on üks oluli olulisemaid peatükke raamatus, mis aitab meil kindlustada eesti kultuuri viljelemist ka tulevikus.

Head uut supiaastat soovib
STOCKHOLMI EESTI SUPIKLUBI

Vajame otsekohe produktsiooni suurenemise tõttu
ömblejaid
Lähemaid andmeid tel. 10 61 87 — pr. Laher. Töököht Kungsgatan 67 või Västmannagatan 9.
IFB ANATOMISKA BANDAGE AB

Kaunim kink!
Mälestusteos presidendi 100. aasta sünnipäeva puhul
KONSTANTIN PÄTS
bibliograafiline, nummerdatud ja Otto Paju poolt kunstiliselt kujundatud väljaanne ilupaberil (hind kalingurköites kr. 55:— + saatekulu) on saadaval Eesti Päevalehe talituses.

ILO KÄBIN "Till lands och till sjöss. En studie över estländska läkare — upptäcktsresande".
Raamatut on võimalik tellida igast Rootsi raamatukauplusest või kirjastus Förlags AB Eesti Post, Box 5077, 200 71 Malmö 5.

E. Teaduslik Instituut

Rohkeile sise- ja välismaiseile järelepärimisile vastamiseks teatab Eesti Teadusliku Instituudi juhatus Rootsis, et suurem osa Instituudi publikatsioone ja väljaandeid on kahjuks läbi müüdud. Saadaval on ja tellida saab Instituudi asjaajaja pr. Elsa Neumanni kaudu (Gimmerstavägen 22, 125 36 Älvsjö) alljärgnevaid väljaandeid:

I. Erialalised teaduslikud bibliograafiad:

1) Eesti ajaloolaste tööde bibliograafia paguluses 1945—1969, hinnaga kr. 10:—

2) Eesti filoloogide etc. bibliograafia paguluses 1944—1970, kr. 15:—

3) Eesti psühholoogide, pedagoogide ja filosoofide tööde bibliograafia paguluses 1945—1973 — hinnaga kr. 15:—

II. Stockholmi ülikooli ruumides toimunud erialaliste loengute konspektid, resp. õeppõpperaamatud:

1) Ilmar Arens, Põhijooni Eesti õigusajaloost, I, 74 lk. — hinnaga kr. 15:—,

2) Timotheus Grüntal, Tsivil- ja kaubandusprotsess, 110 lk. — hinnaga kr. 25:—

3) Paul Poom, võrdlev eraõigus, 33 lk. — hinnaga kr. 10:—

Tellida võib ka raha sisse makstes Instituudi postigiiro arvele nr. 17 33 70-8.

Kongress 1975. a. sügisel

Kolmanda eesti organisatsioonide kongressi toimkond määras kongressi ajaks 1. ja 2. novembri 1975.

Kongressi päevakord on kindlaks määratud järgmiselt: Rahvuslik kasvatus, noortetöö ja organisatsioonide järelkasv — Eeva Merike Kangro ja Ivar Paljak. Eesti kultuuri probleemid — Endel Kõks ja Valter Tauli. Eesti ühiskond Rootsis valitsuse uue minoriteedipoliitika taustal — Heinrich Mark, Ahti Pae ja Alur Reinans. Organisatsioonide koostöö ja tegevuse koordineerimine — Rein Asu, Jaak Maandi ja Aksel Mark. Eestlaste kapitali suunamine rahvuslikuks tegevuseks (testamendid, Eesti Majad ja Eesti Kodud, fondid ja sihtasutused j.n.e.) — Ilmar Jaks ja Alfred Ventsel. Aktuaalsed välispoliitilised probleemid — Karl Laantee ja Evald Uustalu. Eesti päevad (Ülemaailmsed Eesti Päevad Baltimore's ja võimaluste selgitamine Eesti Päevade korraldamiseks Rootsis) — Richard Norvell. Järgmine organisatsioonide kongress — Tarmo Oja.

Stockholmi ürituste kalender

Eesti Kultuuri Koondises registreeritud üritused Stockholmis:

Pühap., 5. jaan. kl. 13.00, Kultuuri- ja kasvatuspäev Eesti Komitee kooli- ja noortetoimkonna korraldusel koos teiste organisatsioonidega hotell Sheratonis.

Kl. 16.00 samas kohas Eesti Komitee jõulupuu.

Pühap., 19. jaan. kl. 15.30, Informatsiooni koosolek vanade hoolduse küsimusis. Informatsioone erialadelt — Vold. Kiviaed, Siim Saare, Muusa Ericsson j.t.

Laup., 25. jaan. ja pühap., 26. jaan. — Pinna Stuudio teatrietendused Södra Teatris, M. Pagnol'i "Kauged rannad", Jüri Paul Jürgentheli lavastusel.

Pühap., 2. veebr. kl. 15.00, Eesti Kultuuri Koondise 13. aastapäeva tähistamine Operaterrassen'i pidusaalis.

Laup., 8 veebr. kl. 19.00, Kooride ja näitlejate ball hotell Strandi peoruumides.

Pühap., 23. veebr. kl. 14.00, Eesti Vabariigi 57. aastapäeva pidulik kontsertaktus Kontserdimaja suures saalis.

Laup., 15 märts. kl. 15.00, Eesti Korporatsioonide Liidu 60 a. juubeli tähistamine Eesti Majas.

Reedel, 25. apr. kl. 18.00, Ernst Jõesaare kunstinäituse — valik maalidest ja joonistustest — avamine Eesti Majas.

K.I. Landgren in memoriam

Svenska Dagbladetis ilmunudsõn um Södertäljes töötava Hagarahvaülikooli või populaar-selt n imetatud Piibli-instituudi omaaegse rektori Knut Ivan Landgreni surma kohta kutsus paljudes eestlastes esile häid mälestusi mehest, kes 1944. a. oktoobris alluvas Piibli-instituudis andis peavarju paljudele eestlastele ja oli nendele abiks hea nõuga kui ka materjaalselt, vajalike arstimite muretsemisel ja ka muul viisil.

K. I. Landgren sügavuskliku inimesena suutis mõista meie rahvast tabanud suurt õnnetust ja tema kristlik suhtumine põgenikesse oli hea näide selleaegsest rootslaste keskmiku hoiakust meie suhtes.

K. I. Landgren oli sündinud Linköpingis, kus 1913. a. õiendas rahvakooliõpetaja katsed ja kus mõni aeg töötas ka kooliõpetajana. Kuid ta oli õppehimuline ja jätkas usuteaduslikke õpinguid, mille tulemusena lõpetas ülikooli ja õiendas eksamid praktilise teoloogia alal a. 1919. Aastast 1922 kuni pensionilkka jõudmiseni a. 1956 oli ta Hagabergi rahvaülikooli rektoriks.

Knut Ivan Landgreni, kes surres oli 85 aastat vana, jäi leinama viis poega ja nendega koos lapselapsed ja lastelastelapsed. Lahkunu matusetalitus peeti Södertäljes S:a Ragnhildi kirikus reedel, 20. detsembril rohkearvulise saatjaskonna osavõttel.

• Leinateated

Bad Oeynhausenis Saksamaal suri 27. novembril Gertrud Schultz, n-na Jürgens, sünd. 29. märtsil 1895 Kuressaares.

†

Meie armas isa
ja vanaisa
Friedrich Nikolai Rootsi
Sünd. 16/4 1888
Surn. 4/12 1974
Vaikses leinas
LAPSED
LAPSELAPSED
— — —
Maetud Lundis 14/12 1974.

†

Meie aulilge
Professor
Nikolai Rootsi
Sünd. 16/4 1888
Surn. 4/12 1974
Mälestab
EESTI AGRONOOMIDE SELTS ROOTSIS

†

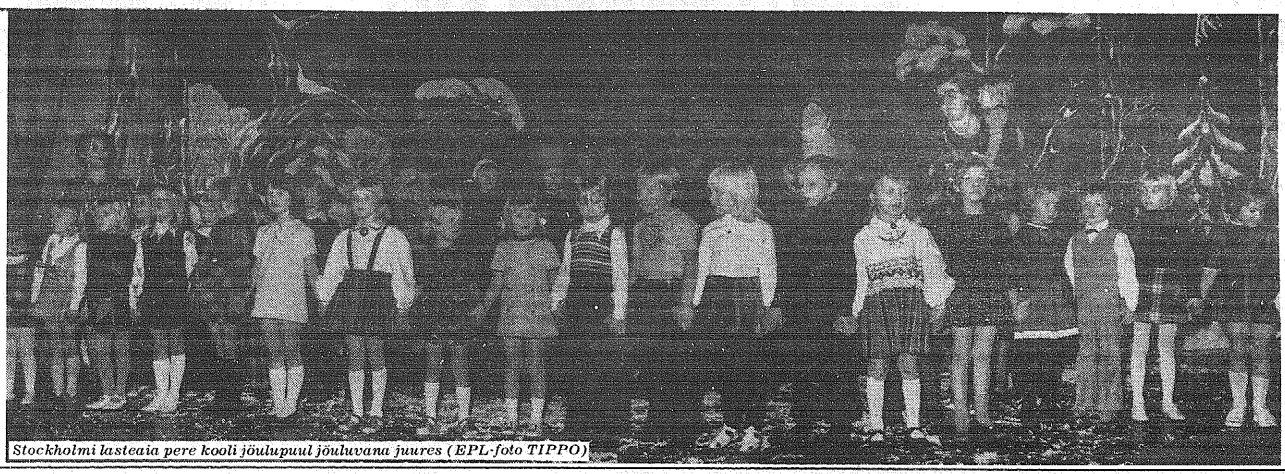
Doktor
Evi Anderkopp-Jaaksoo'd
mälestab kurbuses
EESTI ARSTIDE SELTS ROOTSIS

†

Meie armas ema
Liisa Salumäe
N-na Kling
Sünd. 12/6 1881 Taageperas
Surn. 18/12 1974 Tallinnas
Leinavad
LAPSED ja LASTELAPSED Eestis
ANNE ja VÄINO Rootsis
— — —
Päike Su hauda kullaku,
Kuu ja tähed valvaku . . .
Emake! Mälestus Sinust on jäädav.

†

Meie kallis isa, poeg ja vend
Einar Antik
Sünd. 9/2 1929 Tartus
Surn. 12/12 1974 Kopenhaagenis
Leinavad
SVEN
EMA
ÖDE

Stockholmi lasteaia pere kooli jõulupuul jõuluvana juures (EPL-foto TIPPO)

Lätlane SvD-s

Algus lk.1

enamikus küsimustes, sattudes sellega vastuollu rootsi avaliku arvamisega, kes enamikus oma sümpaatiad on annud just kommunistlikele maadele ja kommunistlikele sissi- ja geriljagruppidele. Goppers, heites seda ette, püüab vabandada samas baltlasi sellega, et nad on nii palju kommunismi sildi all pidanud kannatama ja märgib ka masshaudu ning kiüditamisi. Kuid need mälestused on tema arvates kauge minevik ja mitte praegu aktuaalne. Sellegipoolest on Rootsi baltlastel psüühhilised "traumad":

"Vähimgi möistaandmine, et üks talupoegade juht Boliivias on sotsialist, tekitab baltlaste juures traumaatilisi ettekujutusi sellest kommunismist, mida Stalini ajal rakendati Venemaal ja mille nimel Sovjeti imperialism vallutas Eesti, läti ja Leedu ning veriselt alla surus iga lootuse iseseisvuseks veel paarikümnel teisel rahval". Goppers leiab, et baltlased asjata kahtlustavad nagu oleks vabadusvõitlused Vietnamis ja Ladina-Ameerikas Moskvast juhitud. sellised arvamised võtvat autori arvates ära usu baltlaste endi vabadusvõitlusse, kuna nad ei oska näha, et ka kommunistid natsionalistlikku võitlust peavad teatud maades imperialismi vastu.

Goppers leiab, et Saigoni ameeriklastest toetatud valitsus on igati võrreldav marionettvõimudega Riias ja Tallinnas. Baltlased ei oskavat näha, et mõlemal juhul on tegemist "suuriikide imperialismiga". Nad vaatavad esmajoones selle imperialisti ideoloogiat – USA puhul demokraatia, N. Liidu puhul kommunism. Ja see vaatevinkel läheb neile kalliks maksma, kuna nad omaenda võitlusele saavad "valed liitlased" – baltlasi toetavad kommunismi vastu võitlevad ringkonnad selle asemel, et just sotsialismi eest võitlevad ringkonnad neid toetaks.

Nii teevad toetajad baltlastele oma toetusega karuteene, arvab Goppers, kuna see isoleerib baltlased poliitiliselt: "Viidates üksikutele isoleeritud paadunud balti natsisümpatisöörídele on vähemobjektiivsed rootsi vasakpolsed süüdistanud kõiki baltlasi 'natsisümpaatiates'. Ta rõhutab, et baltlasi kiusatid taga nii venelased kui sakslased ja ütleb isegi: "Kui nõukogude armeed marssisid sisse, siis tervitati neid kui vabastajaid natslikust rõhumisest" (pärast saksa okupatsiooni). Baltlased olnud valmis võitlema ükskõik millise vaenlasega koos, et välja lüüa seda, kes just hetkel nendemaad okupeerib. Selle taustal kurdab Goppers, et Ny Dag "löönud pussi selga" nendele läti natsionalistidele, kes olid kannatanud saksa vanglastes, kui neid siin kommunistlik leht tembeldas natsipooldajateks.

Goppers tõmbab edasi paralleele Baltikumi ja Tshilli ning baltikumi ja Brasiilia vahel, kuna Eestis ja Lätis olevat olukord umbes sama kole. Aga eksiilbaltlased ei suutuvat seda kuidagiviisi ära näha, kuna nad on "ideoloogiliselt fikseeritud kommunismi vastu". Nad ei suuda pooldada nimetatud maade kommunistide vabadusvõitlust. See tabavat isegi balti oma sotsiaaldemokraate. Ta soovitab sellepärast uurida asju imperalismisi seisukohalt ja kolinialismi seisukohalt, jättes kõrvale ideoloogiad. Kui baltlased suuduvad oma viha unustada kommunismi vastu, siis alles pääsevad autori arvates baltlased üldisest poliitilisest isoleerumisest siin Rootsis.

Artikkel, mis põhjustas rohkeid protesteerivaid reaktsioone baltlastelt, kes leidsid, et Goppers on Svenska Dagbladeti abiga levitanud nende kohta kahjulikku virilpilti. Toimetus avaldas selle rubriigis "Tulipunkt" (brännpunkt), nähtavasti lootusega, et Goppersile leidub ka vastuvaidlejaid. (Vt. kommentaari juhtkirjaküljel).

Kultuuri- ja kasvatuspäev

Eesti Komitee Kooli- ja noortetoimkond koostöös teiste organisatsioonidega korraldab järjekordse kultuuri- ja kasvatuspäeva pühapäeval 5. jaanuaril 1975a a. algusega kell 13 hotell Sheratonis Stokholmis.

Kultuuri- ja kasvatuspäeva kavas on laudkonna arutlus teemal: Sisseränd ajate ja vähemusrahvuste uurimiskomisjoni lõpparoport ja eesti pagulaskonna vajaeused. laudkonnas esinevad Alur Reinans, Johannes Mihkelson, Valter Tauli, William Muld ja Muusa Ericsson. Laudkonna arutlusele järgnevad läbirääkimised. Kultuuri- ja kasvatuspäeva avasõna ütleb Eesti Komitee Kooli, ja noortetoimkonna esimees Johan Ungerson. Kultuuri- ja kasvatuspäevast osavõtt on kõigile vaba ja tasuta.

Göteborgi ürituste kalender

Pühapäeval 5. jaan. Göteborgi Eesti Seltsi Naisringi jõulupidu Gbg. Eesti Majas kell 17.00.

Laupäeval 11. jaan. Põhjalatütred—Kalevipoeg Lipkonna ja Söprade Ringi ühine jõuluõhtu kell 18.00 KFUM- ruumides, II-korral, Parkgatan 11.

Laupäeval 11. jaan. Göteborgi Eesti Mängukooli kevadperioodi algus Gbg. Eesti Majas kell 11.00

Pühapäeval 12. jaan. Lipkonna Koorum Kristine kirikus, Lipkonna jõulupuu, Göteborgi Eesti Majas.

Laupäeval 18. jaan. Tallinna Lipkonna Söprade Seltsi Peakoosolek Göteborgi Eesti Majas.

Laupäeval 18. jaan. Koltjärve perenaiste käsitööde näitus Göteborgi Eesti Majas.

Laupäeval 1. veebr. Hiidlaste-Saarlaste ühine traditsiooniline kokkutulek Munkebäcki seltskondlikes ruumides.

Laupäeval 8. veebr. Koltjärve Täiskogu Koosolek ja sellele järgnev pidu Gamlestadeni Medborgarhusis.

Pühapäeval 16. veebr. EV aastapäeva pühitsemise aktus koostöös Göteborgi Eesti organisatsioonidega Burgårds Gymnasiumi alulas. kell 14.00.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Tänuavaldus

Eesti Kultuurkomitee Göteborgi tänab südamest kõiki organisatsioone, kes aineliste toetustega kaasa aitasid Göteborgi Algkooli jõulupeo heaks kordaminekuks.

STOCKHOLM

Komitee jõulupuu

Eesti Komitee jõulupuu toimub pühapäeval, 5. jaanuaril kell 16 hotell Sheratonis. Kavas tervitussõnavõtt Eesti Komitee esimehelt Reintammilt ja jõulukõne peapiiskop Veemilt. Muusikalises osas Sandz Umblia (viiul) ja Helga Andreae (klaver). Näitleja Agnes Kaasik esitab ajakohase humoreski. Kohvilaud. Jõuluvana. Vastastikkused kingitused, mida palutakse kaasa võtta. Jõulupuule on kõik teretulemast. Osavõtt maksab 10 krooni. Jõulupuule eelnenud kultuuri- ja kasvatuspäevast osavõtjad on palutud jõulupuule külalistena, st. osavõtt tasuta.

Kultuuri- ja kasvatuspäevast ning samuti jõulupuust osavõtjad palutakse osavõtust teatada Eesti Komitee büroosse hiljemalt neljapäeval, 2. jaanuaril, tel. 11 59 78 ja 21 54 80.

Reinbeckis Saksamaal suri 4. novembril Hedvig Bringentoff, nina Melbaum, sünd. 30. jaanuaril 1890 Tartus.

Pudel

Algus lk.1

simuste eriosa pärast, mis suunatud N. vene vastu.

Rünnaku osaliseks saab Saksamaal, Frankfurtis ilmuv ap. õigeusu ajakiri, millist trükitavat imepeene kirjaga siidpaberile, et seda kergem oleks ühel või teisel teel salaja toimetada Venesse.

Ärevusse satub kirjutaja veel enam tuntud ameeriklasest usumehe ja kommunismivastase võitleja, õpetaja R. Wurmbandi pärast, märkides, et see vaimulik oma organisatsiooniga toimetab salaja usulist kirjandust ja piibleid N. venesse. Kirutakse "Radio Libertyt" saadete pärast Münchenist, siis peapiiskop Joanni San Francis cost,

kes õpetab, et mitte Marx ja Engels, vaid pühad apostlid õpetavad tuliselt inimarmastust.

Samal ajal on Begun sunnitud kirjutama, et "... meie seas on inimesi, kes alluvad sellele propagandale. Neil puudub vajalik poliitiline tunnetus ja nad kasutavad Venes valitsevat usuvabadust (!!!) ja võtavad teadmata asjaolusid omaks religioossed mõtted, mis kõnelevad inimarmastusest.

Lundi . . .

Algus lk. 1

red – Kanada ja Ühendriikide stipendiaadid.

Viie aasta eest siirdus Salu tagasi Rootsi, kus ta Lundi ülikooli juures aavutas dotsendikraadi eesti keele alal, töötas kaks aastat eesti kirjanduse uurijana Riigi Humanistliku Uurimisnõukogu summadel, siis eesti keele dotsendina, sidemed Tampere ülikooliga pole katkenud, õpetuse jätkamine on soovi korral võimalik. Sealse ülikooli kantsleri otsusega viidi Salu oktoobrikuus 1974 üle Tampere riikliku ülikooli dotsendiks (kool oli varem töötanud eraülikoolina).

Viimasel ajal on uurija töötanud intensiivselt. Käesoleval aastal ilmus temalt kaks raamatut, oli loota veel kolmandatki, mille käsikiri valmis sügisel, kuid see jääb trükirakuste taha kinni – on kuulda vasti siiski laotud. (EPL/EP).

Hamiltonis, Kanadas, suri 26. novembril Liina-Marie Praal, sünd. 7. septembril 1895 Tartus.

Torontos suri 26. novembril Mihkel Rammus, sünd. 25. märtsil 1908 Mustjalas.

Münchenis, Saksamaal, suri 6. novembril Elmar Valtna, sünd. 30. augustil Tahkuranna.s.

Pühade tervitusi REE kaudu

Rootsi Eestlaste Esinduse kaudu saadavad kaasmaalastele pühade- ja uue-aasta tervitusi veel järgmised isikud:

Jakob Kain, Eugen Kiiman perekonnaga, Velda ja Oskar Marten, Leontine Taremaa, Leonhard, Linda ja Peeter Tein, Martin Udikas, Auguste ja Eduard Saar, Guldsmedsfirman AJE AB, Gävle.

KIRIKLIKKE teateid

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peapiiskoplik kog., aastavahetuse liturgiline jumalat. 31/12 kl. 14 Jakobis, peapiiskop Veem, orelil H. Kiisk, armulaud, laululehed. Uusaasta jumalat. Jakobis 1/1 kl. 14, peapiiskop Veem, orelil H. Kiisk, laulur. 6/1 jumalat. kl. 14.

ALINGSÅS: Maakirikus aastavahetuse jumalat. 1/1 kl. 14, öp. Kool, orelil P G Strömberg, armulaud, laululehed.

GÖTEBORG: Kristlines aastavahetuse jumalat. 31/12 kl. 14, öp. Kool, orelil P G Strömberg, armulaud, laululehed.

GÖTEBORG: St. Paulis aastavahetuse jumalat. 31/12 kl. 15, öp. Wilund ja F. Kello, armulaud, laululehed.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai Peakirik, 29/12 kl. 11 liturgia, 5/1 kl. 18 Suur Veepüha, 6/1 kl. 11 liturgia, preester Suursööt.

GÖTEBORG: Guldhedeni ortodokskirik, 1/1 kl. 11 Vassilius Suure liturgia, 6/1 kl. 13 Suur Veepühitsemine, kohvilaud.

HALMSTAD: St. Olai kabelis, Muraregatan 5/1 kl. 14 Kristuse ristimise mälestusjumalat., Suur Veepühitsemine.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brålallag. 11, jumalat. 29/12 kl. 11, E. Lindström, lauluettekandeid. 31/12 kl. 17 jumalat., tunnistusi, koor, trio. 1/1 kl. 11 jumalat., H. Laur, lauluettekandeid, Kristuse surma mälestamine.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37 jumalat. 29/12 kl. 14. 1/1 kl. 14 jumalat. Kristuse surma mälestamisega, O. Loogna jt.

BORÅS: Sjöbo kog. majas jumalat. 28/12 kl. 15, H. Ahlberg jt.

GÖTEBORG: KFUM jumalat. 1/1 kl. 11, E. Pendiste.

Vancouveris, Kanadas, suri 4. detsembril Herman Puhvel, sünd. 15. veebruaril 1907 Helmes.

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Televisiooniprogramm

TV Lördag

9.00 Jul på Sverige med Jan Bergquist. Färg. Tecknade filmer, spökhistorier, stumfilmer med Charlie Chaplin, Helan och Halvan m m.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
10.00 Meren arkea. Rahtilaiva och suurimman osan aikaa eristetty muusta yhteiskunnasta.
Vardag på havet. Textat. Ett handelsfartyg är nästan helt isolerat från det övriga samhället.
det övriga samhället.
10.30—11.00 Tuulikista tunnelmassa. Sångstund med Tuulikki.
15.50 Utvandrarna. Textat. Färg. Del 4. Landet som tog emot dem. Regi: Jan Troell.
16.40—17.15/17.30 Handboll: Sverige—Danmark. Färg. Direktsändning från andra halvlek av landskampen i Malmö. Arne Hegerfors.
17.30 Aktuellt i veckan. Textat. Färg.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Helgmålsringning från Skälleruds kyrka i Dalsland. Färg.
18.10 Waianas — flodindianerna. Färg. Det första av tre program av Jan Lindblad om Surinams indianer.
19.00 Pappa Pellerins dotter. Färg. Manus: Maria Gripe och Stellan Olsson. Regi: Stellan Olsson.
19.45 Kaleidoski. Färg. Kortfilm om vintersport i alla dess former.
20.00 Samerna — ett folk i flera länder. Färg. 3. Samernas slöjd.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—22.25 Cannon med William Conrad. Färg.

TELEVISION 2

15.10 Människor på sjukhus. I ett reportage från Danderyds Sjukhus utanför Stockholm får vi möta personal och patienter på Infektionskliniken avd. 3.
15.50 Doktor Dolittle. Färg. Dansberättelse för hela familjen.
17.00 Fadderbarnet. Färg. Tysk serie. Del 3. Särbehandling.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Bulleribock med Tomas von Brömsen och Kristina Karlin. Färg.
18.00 Sant och sånt. 5. Om is som kallnar, om varma kylskåp, kokande kallvatten, inomhussnö och om en hemlig operation.
18.30 Vad var det nu vi skulle säga? Färg. Rysk film om två pojkar.
18.45 Hur dum får man vara. Färg. Rumänsk dockfilm.
19.00 Människor i Vattudalen. Färg. Svea Nilsson i Munsvattnet träffade Beppe Wolgers en isig höstdag förra året när hon satt och kokade mese omgiven av en massa hundvalpar.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Shaw x 4: Pygmalion. Den andra långfilmen i TV 2:s Bernhard Shawserie är den klassiska Pygmalion från 1938.
21.30 Förlaget "Livets värld". Färg. Underhållningsmelodram av Åke Edin. Medförfattare: Ingemar Unge och Björn Runeborg. Kompositör och kapellmästare: Anders Ekdahl. Medverk. Mia Benson, Thomas Bolme, Anders Forslund, Per Grundén, Beatrice Järås, Annicka Kronberg och Guje Lagerwall.
22.40 TV-nytt och väder.

TV Söndag

9.00 Jul på Sverige med Jan Bergquist. Färg.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
10.00 Kati, 12, hevostyttö. Väri. **Kati, 12, hästflicka.** Textat. Färg.
10.20—11.00 Katso ihme taivainen. Joulukonsertti Tapiolan kirkosta. Se, ett himmelskt under. Textat. Julkonsert i Hagalunds kyrka.
16.50 Hela kyrkan sjunger. Färg. Margit Borgström leder den stora kören och församlingen i Pingstkyrkan i Umeå i kända och okända julsånger. Gäst är den norsk-amerikanska sångerskan Evie Tornquist.
17.20 Den gamla skutleden. Färg.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Bergsklättring. Färg.
18.30 Upptäckter i åkerlandskapet. Färg. Många djur anpassar sig till det odlade landskapet, andra har stora svårigheter.
19.20 Berömda schackpartier. 3.
19.30 John Bauer. Färg. John Bauer blev genom sina illustrationer till Bland tomtar och troll en av våra mest folkkära konstnärer. Han porträtteras av landsantikvarie Gunnar Lindqvist.
20.10 Nybyggarna. Färg. Del 5. Hemma vid Ki-Chi-Saga. Regi: Jan Troell.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Sportspegeln.
22.05—22.50 Program om nobelpristagarna Eyvind Johnson och Harry Martinson. Färg.

TELEVISION 2

15.00 Han får bronsen att leva. Färg. Porträtt av den italienske bildhuggaren Giacomo Manzu.
15.50 Helgbion: Shaw x 4: Androkles och lejonet.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Mellan himmel och jord. Färg. Barnteater av Staffan Westerberg och Eugene Ionesco.
Medverk. Ellika Lindén, Bo Samuelsson, Inga Sarri.
18.20 Snickare Andersson och jultomten. Färg. Tecknad film från Norge efter Alf Prøysens bok.
18.30 Upp med händerna! Textat. Färg. En historia av Gunnel Linde i regi av Harald Stjerne med tävlingsinslag på de dövas teckenspråk. Del 1, som handlar om Kavajan och hennes förmögenhet i tidningar.
Medverk. Emy Storm, Jan Byhlin, Tomas Pettersson, Maria Borrfors, Johan Fredriksson, Carl Carlswärd, Ittla Frodi.
19.00 Krympande vildmark. Färg. Massmöte i ensamhetens land. Reportage om fjällturismen i Norrbotten.
19.30 Rapport med sport och väder.
20.10 Le Corbusier — recept från gårdagen. Färg.
21.00 Edvard Munch av Peter Watkins. Del 1. Repris.
22.50—22.55 TV-nytt och väder.

TV Måndag

9.00—10.00 Jul på Sverige med Jan Bergquist. Färg.
17.30 "...och vi ska skapa en allas musikkultur". Färg. Filmreportage om musikens möjligheter att komma till tals.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Paraplymans berättelser. Färg.
18.30 Ororon-fågelns ö. Färg. Japansk
19.05 Växter vid vägen, på ängen, i skogen: Maskrosor. Färg. Maud Reuterswärd berättar.
19.15 Inför nyårshelgen. Färg.
19.25 Kvartetten som spränges. Färg. Svarta flor och nya tag.
I rollerna: Peter Harryson, Hans Alfredson, Angelica Lundqvist, Jan Henriques, Olle Pahlin, Nils Åsblom, Hans Klinga, Gösta Ekman, Thord Carlsson, Keve Hjelm, Jan-Olof Strandberg, Ernst-Hugo Järegård, Georg Adelly, Gunnar Ossiander, Pierre Lindstedt, Per Grundén, Toivo Pawlo, Lena Nyman, Frank Sundström, Erik Hell, Lars-Levi Laestadius, Max von Sydow, Stig Järrel, Tjadden Hallström.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Bellmanslotteriet. Färg. Gun Hägglund leder dragningen.
21.45—22.35 Nubien — landet som försvann. 1.

TELEVISION 2

Jullovsmatiné i samsändning med radions P 2:
14.30—16.15 Rymlingen. Indisk långfilm från 1965. Regi: Tapan Sinha.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Piff paff puff i parken. Färg.
18.00 En lärares dagbok. Färg. Film om en ung lärares kamp för nya undervisningsmetoder i en gammalmodig italiensk skola i en förslummad förstad till Rom.
19.00 Familjen Addams. "Även onklar behöver kärlek".
19.30 Rapport med väder.
20.00 Folkets historia i bild: De stora bondeupprorens tid. Färg.
21.00 Edvard Munch av Peter Watkins. Färg. Del 2.
22.50—22.55 TV-nytt och väder.

TV Tisdag

9.00—10.00 Jul på Sverige med Jan Bergquist. Färg.
16.50 Nubien — landet som försvann.
17.40 Inför ett nytt år. Färg. Meditation av författaren Gunnar Edman.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Paraplymans berättelser. Färg.
18.30 Samerna — ett folk i flera länder. Färg. 4. Vi är alla bröder och systrar.
19.30 Mozarts pianokonsert nr 21. Färg. SR:s Symfoniork. Dir: Okko Kamu. Solist: Janos Solyom.
20.00 Årskrönika 1974. Sigvard Hammar, Martin Jordan och Torbjörn Olausson.
20.45 En egen värld. Färg. Skogen som något helt, där allt påverkar allt i sin omgivning, en värld av mossar, ormbunkar, blommor, insekter, däggdjur och fåglar.
21.30 "Nyårsafton". Färg. Liten nummerrevy med Eva Bysing, Stig Grybe, Carl-Gustaf Lindstedt, Mille Schmidt, Anna Sundquist och Bert-Åke Warg samt Mats Ollson och hans revyork. Texter: Rune Moberg, Arne Nilsson, Gardar Sahlberg och Stig Wallgren. I redaktionen: Torsten Jungstedt, Gunilla Nilars och Mille Schmidt.
22.15 "Var och en som knackar på var välkommen, var välkommen!" Färg. Nyårskväll med Ulf Björlin och SR:s Symfoniork.
Gäster: Svend Asmussen, Ranveig Eckhoff, Margaretha Krook, Staffan Scheja, Putte Wickman och Ivan Renliden.
23.30 Året som gick. Färg. Lennart Hyland har samlat några gäster i studion och inför det nya året samtalar de om året som gick och om förväntningar inför året som skall komma.
0.00 Tolvslaget. Irma Christensson läser en dikt av Bo Setterlind, klockklang från Ås kyrka på Öland, nyårsfilm av Boris Engström.
0.10—1.25 ca Nyårsnatt på restaurang Bolaget i Stockholm. Färg.
Medv: Östen Warnerbring, Charlie Norman, Titti Sjöblom-Breitholtz och Lars Samuelsons storband.

TELEVISION 2

15.45 Genom eld och vatten. Färg.
17.25 Piff paff puff i parken. Färg.
18.00 En lärares dagbok. Färg. Del 2.
19.00 Familjen Addams. "Saken saknas".
19.30 Rapport med väder.
20.00 Pow Show II. Färg. Från Berns salonger med Povel Ramel och Wenche Myhre i sin andra Pow Show "-andra varvet runt-" med underrubriken "det handlar om kärlek..."
21.30 Mrs Brown, Franz Liszt o Co.
22.25 Bara på lek. Färg. En liten återblick på årets stora idrottshändelse — fotbolls-VM i Västtyskland.
23.00 Vindsröjning. Underhållning med Magnus och Brasse.
Medv: Carl-Gustaf Lindstedt, Hasse Alfredson, Tage Danielsson, Karl Gerhard, Margaretha Krook, Ernst Hugo Järegård m fl.
24.00 Tolvslaget.
0.05—1.55 ca Cartouche — mästertjuven. Färg.

TV Onsdag

9.00—10.00 Jul på Sverige med Jan Bergquist. Färg.
11.40 En fackelmänniska. Färg. Om Nils Bolander, förkunnare i tal och dikt.
12.15 Nyårskonsert från Wien. Färg. Strauss-konsert med Willi Boskovsky, Wiens Filharmoniska Ork. och Wiens Manskörsförening. Wiens Statsoperabalett och Folkoperaballett. Kommentator: Lennart Swahn.
13.30—15.30 Backhoppning. Färg. Direktsändning från de internationella backhoppningarna i Garmisch Partenkirchen. Sven Plex Petersson.
15.55 Årskrönika 1974.
16.40 Poplov. Färg. Glittrande fräsch och svängig musik. Pop, jazz och rock'n roll. Värd: Björn Skifs.
17.40 Kvartetten som spränges. Färg. Falska stjärnor och lyckligt slut.
Amerikansk långfilm från 1944.
19.25 TV-nytt och väder.
19.30 Segelbåten — ett frihetens instrument. Färg.
20.10 En kluven värld. En svensk vinternatt skildrad av Arne Sucksdorff. Ur SF:s kortfilmsarkiv 1948.
20.30 Sveriges rundaste leende. Färg. Eric Gustafsson berättar och underhåller.
21.05 Aktuellt och väder.
21.35 TV-nytt.
21.40 Skuggor över snön. Kortfilm av Arne Sucksdorff från 1945.
21.50—23.35 Storstadshamn. Amerikansk långfilm från 1954. Regi: Elia Kazan.

TELEVISION 2

15.30 Gullivers resor. Tecknad amerikansk långfilm från 1939.
16.40 Regionalt om året som gick.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Piff paff puff i parken. Färg.
18.00 Olle i Skratthult. Färg. Värmlänningen som blev svensk-Amerikas störste underhållare.
18.40 Besvikelser. Färg. Skylla sej själv — skylla på andra. Är det alltid omvärldens fel att man blir besviken? Kan orsaken ibland ligga hos en själv? Vad spelar ålder och mognad för roll i sammanhanget?
19.00 Mustang — ett okänt kungarike. Färg.
19.30 trolifljten av Mozart i regi av Ingmar Bergman. Färg.
21.50—21.55 TV-nytt och väder.

TV Torsdag

16.30—17.00 Halvfem. Simon i ritlandet och Gamla sägner.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Paraplymans berättelser. Färg.
18.30 Samerna — ett folk i flera länder. Färg. 1. De renskötande samerna.
19.30 "... och seglen de slå." Färg. Operation Segel — tre nationer från skolskeppskappseglingen juli 1974.
20.00 Bambufljt. Färg. "Ett instrument som bokstavligen spirat ur jorden...
20.20 Svenska fåglar. Färg. 1. Lövsångare.
20.25 Den blodiga kusten bygger på en okänd sjömans spridda dagboksanteckningar. Färg. "Den blodiga kusten" är ett uttryck från 1600-talet och syftar på den sydostskånska kusten vid Sandhammaren. Programmet har gjorts av Per Gunnar Evander och Bengt Åke Kimbré.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—22.30 Nubien — landet som försvann. 2. Wadi Halfa, staden som inte ville dö. Nubien dränktes i Höga Dammens vatten. Omkring 50 000 sudaneniska nubier tvångsförflyttades söderut mot Etiopiens gräns.

TELEVISION 2

Jullovsmatiné i samsändning med radions P 2:
14.30—15.45 Gesine. Östtysk film från 1971. Regi: Rainer Hausdorf.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Piff paff puff i parken. Färg.
17.50 Nålen. Färg. Tecknad film från Polen.
18.00 En lärares dagbok. Färg. 3. "Jag ville införa verkligheten i pluggskolan".
19.00—19.15 Besvikelser. Sån't som man inte kan göra nåt åt. Man måste ibland acceptera vad som hänt, även om man blir besviken. Men vissa händelser och situationer varken bör eller får man acceptera — där fordras handling. Och vad gör man då?
19.20 Regionalnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Åse om våren. En norsk vårhälsning i vintermörkret med Åse Kleveland.
20.25 N P Möller, fastighetsskötare. Färg. "Rent mjöl i påsen." Del 1. Med Nisse Alrot och hunden Calle, Jan Malmsjö, Gunvor Pontén, Ulla Sonesson och John Harrysson.
21.00 Studs och gå. Färg. Touch and go heter det på engelska och användes inom flyget. När man i utbildningssyfte startar och landar gång på gång.
I det här programmet av Bo Sigheden och Kåge Gimtell tittar vi på rekrytering och utbildning av trafikpiloter hos två stora flygbolag, SAS och Lufthansa.
21.50 Jazz å de' å sån't. Färg. Musikfest med tradjazzgruppen Jazz å de' från Malmö, jonglören och trumpetaren Boda-Kurre och en liten del av svenska folket.
22.20—22.25 TV-nytt och väder.

TV Fredag

16.30—17.00 Halvfem. Det här är jag. Sommardagar för länge sedan. Så jag målar för det roar mej att måla...
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Paraplymans berättelser. Färg.
18.30 Hoola Bandoola Band. Färg.
18.45 Samerna — ett folk i flera länder. Färg. 2. Samer utan renar.
19.30 Clownerna. Färg. Italiensk film från 1970 om clownkonst och stora clowner. Regi: Federico Fellini.
21.00 Aktuellt och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35—22.20 Dave Allen på stubinen. Färg. Skämt och oförskämt med den engelske underhållaren.

TELEVISION 2

Jullovsmatiné i samsändning med radions P 2:
14.30—15.20 Pojken med glasögonen. Färg. Sovjetisk långfilm från 1973. Manus och regi: A. Vidigurisa.
I rollerna: Oleg Karkavtsev, Andrjusja Sapujev, Andrej Gubanov, Elmira Ilipajeva, S. Dzjumadylov, S. Titov, M. Kivatskaja, K. Levkopulo.
17.00 Upp med händerna! Färg. Hållgång av Gunnel Linde för alla som vill kunna litet av de dövas teckenspråk. Idag spelas kortspelet "Upp med händerna" av Mattias och Charlotta Liljefors.
Medv: Britt-Louise Tillbom och Bruno Sörwing.
17.15 ca Jonsson & Söner. Färg. Textat. Del 2. Planket.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Piff paff puff i parken. Färg.
18.00 En lärares dagbok. Färg. 4. "Vi lära icke för livet utan för examen?"
19.00—19.15 Besvikelser. Färg. Vad gör man? Är det nyttigt? Hur känns det?
19.20 Regionalnytt.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Nygamliat. Färg. Bosse Larsson bjuder på kända tongångar tillsammans med Bröderna Lindqvist och gäster.
21.00 T-bana. Färg. Röster, bilder, ljud från Stockholms tunnelbana under några helt vanliga dagar hösten 1974.
21.35 Filmstudio Två: Bossen. Amerikansk långfilm från 1969. Regi: Robert Downey.
Medv: Arnold Johnson, Antonio Fargas, Laura Greene, Pepi Hermine.
23.00—23.05 TV-nytt och väder.

METSAKODU UUDISMAA
POSTIARVE 694771 FALKÖPING
VABAÖHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE